

Novi zvezni prezident je zaprisegel

V sredo je bila v dunajskem parlamentu slovesna zaprisega novega zveznega prezidenta dr. Schärfa, ki je s tem tudi formalno prevzel dolžnosti najvišjega predstavnika republike Avstrije.

Po prisegi in pozdravnih besedah predsednika parlamenta dr. Hurdesa je zvezni prezident dr. Schärf v svojem prvem govoru poudaril, da se zaveda velike odgovornosti, ki mu je bila naložena s tem visokim položajem. Ne gre le za opravičitev zaupanja onih milijonov — je dejal — katerim se imam zahvaliti za izvolitev, marveč preko tega tudi za to, da si z nemajhnim priznavanjem k zakonom in pravici, s človekoljubjem in pripravljenostjo za pomoč pridobim zaupanje vseh Avstrijcev brez razlike političnih nazorov. Pri tej nalogi bom imel vedno pred očmi vzor obeh mojih velikih predhodnikov — Rennerja in Körnerja.

V svojih nadaljnjih izvajanjih je izrazil tudi svoje veselje, da je v naši deželi vzpostavljeno v kulturnih vprašanjih sedaj boljše vzdušje ter dejal, da bo storil

V slovenski gimnaziji bosta oba deželna jezika enakopravna

V zvezi z ustanovitvijo slovenske gimnazije, o kateri smo zadnjič poročali, je APA še objavila, da je tozadevni dekret prosvetnega ministrstva prispel v Celovec minuli petek in da bo slovenska gimnazija nameščena v novi realki. K APA poročilo, da bo nemščina prvi obvezni tuj jezik, je treba v interesu točnega obveščanja javnosti podčrtati, da po predloženem načrtu koroških Slovencev nemški jezik v lastni gimnaziji ni tuj jezik, marveč drugi učni jezik, v katerem se bo poučevalo približno polovico predmetov. Po besedilu in duhu člena 7 Državne pogodbe sta slovenščina in nemščina enakopravna uradna jezika in je bilo v skupni Spomenici in dodatnih skupnih vlogah obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev predlagano, naj bi bila lastna gimnazija dvojezična in naj bi se humanistični predmeti poučevali v slovenskem, realni predmeti pa v nemškem jeziku.

Generalni konzul Mitja Vošnjak:

Ne vir razdora, marveč most sodelovanja

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, se je v torek začelo v Rimu prvo zasedanje italijansko-jugoslovanskega odbora, ki je bil ustanovljen na podlagi posebnega statuta londonske spomenice kot trajen organizem dveh vlad za posvetovanje in pomoč pri reševanju vprašanj v zvezi s položajem manjšin v Jugoslaviji odnosno Italiji. Jugoslovansko delegacijo na tem zasedanju vodi generalni konzul FLRJ v Trstu Mitja Vošnjak, ki je pred odhodom v Rim v posebni izjavi novinarjem poudaril pomen dela tega odbora, ko je med drugim dejal:

Jasno je, da je začetek delovanja tega odbora pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju odnosov med obema državama. Povsem razumljivo je, da predstavlja priznavanje pravic narodnih manjšin in razumevanje za njihovo enakopravnost najbistvenjši element in enega najosnovnejših pogojev za nadaljevanje sodelovanja med obema sosednjima državama. Prepričan sem, da bo jugoslovansko-italijanski mešani odbor s svojim delovanjem prispeval svoj delež k uresničenju zamisli, da manjšine ne smejo biti vir razdora in medsebojnih sporov, temveč most, preko katerega naj se razvija sodelovanje in preko katerega naj si sosedna naroda prožita roke v prijateljski pozdrav.

vse, da bo v tem vzdušju prišlo tudi do pametne ureditve odnosov med državo in katoliško Cerkvijo. Priznavam se k spoštovanju in ohranitvi vseh pravic, priznavam se k prijateljstvu naše dežele z vsemi deželami, ki to prijateljstvo hočejo, ter k naši prostovoljno sprejeti nevtralnosti, ki nas naj obvaruje pred razprtijami v svetu. Vedno bom pripravljen, povzdigniti v imenu Avstrije svoj glas, če bo šlo za to, da služimo miru v svetu in da se zoperstavimo smrtnim nevarnostim, ki ogrožajo človeštvo vsled izkoriščanja

moderne znanosti v nemiroljubne namene.

Slovesnost zaprisege novega zveznega prezidenta je zaključila velika parada vojske, ki je tokrat prvič nastopila z vsemi vrstami orožja in opreme ter so sodelovali tudi tankisti in letalci.

Zvezni prezident je še istega dne sprejel zvezno vlado in jo po zaprisegi novega vicekanclerja dr. Pittermanna ponovno potrdil. Ob tej priložnosti sta prezident dr. Schärf in kancler Raab poudarila potrebo po nadaljnjem sodelovanju vseh za dobrobit države.

VABILO!

Srečanje gradiščanskih Hrvatov s Slovenci na Koroškem

Dne 29. 5. ob 20. uri v Bilčovsu pri Miklavžu:

nastop koroških pevcev;

gradiščanski Hrvati se predstavijo z narodnimi nošami, s tamburaši, s pesmijo, s plesom.

Počastimo drage goste s številno udeležbo na obeh skupnih kulturnih prireditvah in pokažimo, da smo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati v borbi za naše narodnostne pravice nerazdružljiva celota.

Slovenska prosvetna zveza

VABILO!

Dne 30. 5. ob 14. uri v Šmihelu nad Pliberkom pri Šercerju:

ziljsko štehanje in Ples pod lipo, nastop koroških pevcev;

gradiščanski Hrvati se predstavijo z narodnimi nošami, s tamburaši, s pesmijo, s plesom.

Skupna vloga ZSO in NskS

predsedniku ministrskega komiteja za izvedbo člena 7

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta v ponedeljek, dne 20. maja 1957 naslovila na predsednika ministrskega komiteja za izvedbo člena 7 Državne pogodbe, g. zveznega ministra za zunanje zadeve ing. dr. h. c. Leopolda Figla skupno vlogo naslednje vsebine:

Kakor smo zvedeli, je bil deželni vladam že posredovan od ministrskega komiteja odnosno od zvezne vlade izdelan osnutek za izvedbo člena 7 Državne pogodbe z dne 15. 5. 1955, da zavzamejo stališče.

Predsednik ministrskega komiteja za izvedbo člena 7 Državne pogodbe g. zvezni minister za zunanje zadeve ing. dr. h. c.

Leopold Figl nam je 24. julija in 17. oktobra 1956 zagotovil, da bomo dobili predmetni »dobesedni« osnutek, da zavzamemo stališče. S sklicevanjem na to zagotovilo prosimo za dostavitev osnutka v presojo, preden bo predložen parlamentu v poslovno obravnavanje.

V tej zvezi še enkrat opozarjamo na našo Spomenico z dne 11. oktobra 1955 in pričakujemo 2 leti po podpisu Državne pogodbe izvedbo vseh določil člena 7 Državne pogodbe.

Kopija vloge je bila poslana v vednost tudi koroškemu deželnemu glavarju gospodu Ferdinandu Wedenigu.

Celovško sodišče še vedno prezira slovenski uradni jezik

Volkszeitung obsojena — Vindišar Einspieler se ni pokazal — Slovenščina jezik tuje države?

Dve leti sta že minili, odkar je z Državno pogodbo določeno, da je v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom tudi slovenščina uradni jezik. Vendar se celovško sodišče niti na temelju mednarodne pogodbe niti po tozadevni razsodbi Vrhovnega sodišča noče sprijazniti s tem, da imajo pripadniki slovenske manjšine na podlagi neposredno uporabne določbe člena 7 pravico do neposrednega stika s sodiščem v slovenskem uradnem jeziku. To se je znova pokazalo minuli ponedeljek, ko je tiskovni sodnik celovškega okrajnega sodišča spet gladko odklonil zahtevo koroškega Slovence po slovenski obravnavi, čeprav je sodišče razpisalo obravnavo na podlagi slovenske spisane tožbe.

Slovenski župan v Zgornji vesci, p. d. Sramsčnik, je pred tremi meseci vložil

tožbo zaradi žaljenja časti proti odgovornemu uredniku Volkszeitung Leu Kasperju in proti deželnemu poslancu dr. Valentinu Einspielerju, ki je v tem listu v polemičnem članku proti dr. Tischlerjevi brošuri »Die Sprachenfrage in Kärnten vor 100 Jahren und heute« trdil, da so v Sramsčnikovi hiši bivši partizani po vojni večkrat slavili »orgije«.

Dr. Einspieler ni prišel na sodišče in ni niti poskusil dokazati svoje trditve, marveč se je lahko skril za poslansko zaščito deželne zbornice ter prepustil odgovornega urednika Kasperja svoji usodi. Le-ta pa se je pri obravnavi skušal priti na ta način, da je trdil, da članka pred natisom ni bral, ker se mu je zdelo to nepotrebno spričo tega, da ga je napisal in podpisal deželni poslanec. Urednikov advokat dr. Mayer je najprej ponujal neke vrste čast-

Dobrodošli, gradiščanski bratje!

29. in 30. maja nam bodo gradiščanski Hrvati vrnili naš obisk.

Koroški Slovenci brez izjeme se pri srčno veselimo tega obiska in jim izrekamo iskreno dobrodošlico. Saj pri njih ne gre le za obisk bratskega naroda, ki nam je soroden po krvi in jeziku, marveč nam je še bolj soroden po enaki usodi in enakih skrbih.

»Sila družji«, pravi naš in njihov pregovor. Zato to srečanje z njimi ne bo le kulturna manifestacija, marveč bo hkrati združen krik dveh v obstoju ogroženih manjšin po enakopravnosti; bo viden izraz njune življenjske volje; bo glasna zahteva po pravicah, ki jima pripadajo po načelih demokracije in po členu 7 Državne pogodbe!

Dajte nam pogoje za to in izpolnjevali bomo svoje najplemenitejše poslanstvo kot manjšini, ki ne razdvajata, marveč združujeta narode — sosede!

no izjavo, v isti sapi pa je skušal dokazovati, da trditev o praznovanju orgij ni nič žaljivega, češ da orgije ne pomenijo kaj nemoralnega, marveč da se s to besedo lahko označuje vsako slavnostno praznovanje, pri katerem se nekoliko več popije. (Lahko si predstavljamo, kako bi isti advokat grmel prav nasprotno, če bi se bil po zadnjih volitvah kdo drznil zapisati, da je imela družba njegovega kova že vse pripravljeno za praznovanje orgij, ko je stoodstotno računala z zmago OVP-jevskega kandidata.) Zagonetne uganke, čemu neki je sprva sploh ponujal častno izjavo, če mu orgije pomenijo samo nedolžno veseljačenje, pa gostobesdni advokat sploh ni razvozljajal.

Nič manj svojevrstni niso bili pogledi, ki jih je zagovornik urednika Volkszeitung iznašal glede člena 7. Po njegovih nazorih je slovenščina dopustna le v krajih z mešanim prebivalstvom, ne pa v Celovcu. Slovenska obravnava bi — tako je trdil — omejevala obtoženca v njegovih pravicah in možnostih zagovora, ker da le-ta ne obvlada slovenskega jezika. Obtoženemu uredniku (čigar mati je slovenskega rodu iz Ptujja in je prišla šele med vojno z družino iz Maribora in prav dobro govori slovenščino — op. ured.) bi se kvečjemu lahko prisodilo znanje domačih dialektov vindišarskega jezika, nikakor pa se od njega ne more zahtevati znanje jezika tuje države. Čudno le, da se gospod odvetnik sam ni posluževal raznih severnokoroških dialektov, marveč pismene nemščine, torej — po njegovi lastni logiki — jezika tuje države. Še dobro, da je večina ljudi le obdarovana z neko osnovno mero humorja, da lahko vsaj s sarkastičnim posmehom kvitira skrajno smešne in že bedaste dogodke v ustanovi, ki bi po svojem dostojanstvu morala služiti resnim stvarim.

Sodnik je pri zavračanju slovenščine znal citirati vse številke podobnih negativnih odločb celovškega sodišča, ni pa poznal označbe akta, s katerim je Vrhovno sodišče potrdilo uradni značaj slovenskega jezika. Pri utemeljevanju svoje zavrnitve slovenščine se je zamotal v dokaj čudna ugibanja o številčnem razmerju med domačim prebivalstvom in manjšino, kakor da bi koroški Slovenci ne bili domačini in ne imeli že nad tisoč let domovinsko pravico v svoji domači deželi.

Rezultat obravnave: Odgovorni urednik Volkszeitung Leo Kasper je bil obsojen zaradi zanemarjanja skrbnosti na 200.— šilingov denarne kazni ali dva dni zapora, na plačilo 100.— šil. globe in stroškov procesa. Za vsa ta plačila jamči založništvo Volkszeitung, ta list pa mora objaviti razsodbo.

Sovinstično hujskanje za vsako ceno

»Neznani storilci«, ki jih je nedvomno treba iskati v krogih Titokomunistov, so v Žrelcu pri Celovcu ponesnžili spomenik, postavljen v spomin na 10. oktober, ter napravili napis na njem nečitljiv. Spomenik se nahaja na mostu čez Vajnkar, napis pa pravi, da je po prvi svetovni vojni tod skoro dve leti potekala demarkacijska črta. — Tako smo te dni brali v »Salzburger Nachrichten« pod hujskaškim naslovom: »Titokomunistični skrunilci spomenikov«.

Kdor pozna vlogo tega časopisa pri zastrupljanju javnega mnenja in njegovo hujskaško pisanje proti koroškim Slovincem, se tej »senzacionalni« notici ni čudil: v Salzburgu so pač čutili potrebo, da spet enkrat spustijo v svet časopisno raco z določenim političnim namenom.

»Vsa stvar je smešna, v Salzburgu pač slišijo, kako trava raste« — nam je na telefonsko vprašanje dejal g. varnostni direktor za Koroško ter v svojem pojasnilu še dodal: »Otroci so se igrali s svinčnikom, a se je vse dalo izbrisati z navadno mokro cunjco.«

Vsekakor, pri »Salzburger Nachrichten« imajo zelo bujno fantazijo, da uspejo iz običajne porednosti in grde razvade šolskih paglavcev sfabricirati zločin »Titokomunistov«. Vendar se ne strinjamo z oceno, da je vsa stvar smešna, marveč menimo, da je škodljiva, ker je zlobna laž. Čudimo se, da noben koroški časopis ni smatral za potrebno, da bi zavrnil lažnivo poročilo, preračunano na sejanje mrhnje in sovrašstva med koroško prebivalstvo obeh jezikov. Predvsem pa menimo, da bi bila varnostna oblast poklicana in dolžna, da stopi lažnikom in hujskačem vsaj z objavo resnice na umazane prste, če se hoče obvarovati videza, da jim daje z molkom podpora in potuho.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Avstrijski promet čez Hamburg

Avstrijski tranzitni promet čez Hamburg je v povojnem času precej napredoval. Leta 1956 je bilo na račun Avstrije prepeljanega čez Hamburško luko 687.000 ton blaga, to je šestkrat več kakor leta 1936. Leta 1954 je avstrijski tranzit znašal samo 310.301 tona, leta 1953 pa 218.706 ton.

Konferenca v Lovranu

Kakor poroča Jugopres, se je 17. maja začela v Lovranu tarfina konferenca zastopnikov Jugoslavije in Zahodne Nemčije. Na konferenci, ki bo trajala do 8. junija, bodo določili nove tarife v železniškem prometu med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo. Do omenjenih sprememb bo prišlo zaradi povečanja vozninskih postavk v tranzitu skozi Avstrijo. Razen predstavnikov železniških uprav Jugoslavije in Zahodne Nemčije so se konference udeležili tudi zastopniki avstrijskih železnic.

Zmanjšani dohodki iz pomorskega prometa v Britaniji

Sueška kriza, ki se je začela lani, je zelo močno vplivala na zmanjšanje dohodkov iz pomorskega prometa v Veliki Britaniji. Po začasnih cenitvah je znašal čisti dobiček 103 milijonov funtov šterlingov, kar je od leta 1952 najmanj ter za 17 milijonov funtov šterlingov manj kot leta 1955. V drugi polovici lanskega leta so padli dohodki na 44 milijonov funtov šterlingov, medtem ko so znašali v prvem polletju 64 milijonov funtov šterlingov.

Nov izdelek tovarne Steyr

Tovarna Steyr-Daimler-Puch je izdelala nov tip vozila pod oznako »2.300 Sport«, ki je pravzaprav popolnejši in hitrejši tip prejšnjega »Sport 2000«. Motor za avtomobil, ki ima 95 konjskih sil, bodo izdelovali izključno samo v delavnicah tovarne Steyr. V okviru sodelovanja s Fiatom izdelava Steyr letno 800 do 1000 traktorjev in delov. V letu 1956 je ta tovarna proizvedla 13.000 avtomobilov.

Ob drugi obletnici

Pod zgornjim naslovom je objavil »Slovenski poročevalec« izpod peresa M. Pogačnika članek o drugi obletnici podpisa avstrijske Državne pogodbe. V tem članku je uvodoma poudarjeno, da je Avstrija z Državno pogodbo dosegla tudi svojo neodvisnost in svobodo, nato pa je rečeno o manjšinski zaščiti v smislu člena 7:

Dveletnica podpisa avstrijske državne pogodbe pa ni samo dveletnica avstrijske neodvisnosti, temveč tudi druga obletnica, ko so bile našim manjšinam v Avstriji zagotovljene njihove nacionalne pravice. Na žalost pa moramo ugotoviti, da Slovincem in Hrvatom v Avstriji še vedno niso priznane tiste pravice, ki jim jih zagotavlja 7. člen državne pogodbe o Avstriji.

Ne moremo reči, iz kakšnih vzrokov avstrijska vlada vse dosedaj — to se pravi dve leti po podpisu državne pogodbe — ni izdelala predpisov, ki bi uresničili člen 7 državne pogodbe o Avstriji in zagotovili nemoten razvoj naših nacionalnih manjšin. Bilo bi ugibanje, če bi napisali, da to ni storila po svoji volji, ali pa da to ni storila zaradi pritiska določenih avstrijskih reakcionarnih krogov. Vzrokov za to torej ne vemo. Prav dobro pa vemo, da so naše nacionalne manjšine v Avstriji v težavnem položaju in da pod sedanjimi okoliščinami ni upanja, da bi se njihov položaj kmalu spremenil na bolje.

Kaže namreč, da avstrijski vladajoči krogi ne samo niso naklonjeni, da bi našim manjšinam z zakonskimi predpisi zagotovili obljubljene pravice, temveč jih celo poskušajo z različnimi tolmačenji čimbolj zožiti. Očitne so n. pr. težnje, da se s Slovenci in gradiščanskimi Hrvati ravna na različen način, ne pa enako kot z našo nacionalno manjšino. Cilj teh teženj je očiten: na lahek način izogniti se temu, da bi gradiščanskim Hrvatom priznali iste pravice, ki jih je avstrijska vlada že preje morala priznati koroškim Slovincem. Nedavno je celo z najvišjega avstrijskega mesta bilo slišati izjave, češ da za gradiščanske Hrvate ne obstaja nacionalno vprašanje. Ta izjava zveni tembolj čudno, ker ni dolgo, odkar so predstavniki gradiščanskih Hrvatov protestirali pri dunajski vladi zaradi neizpolnjevanja odredb državne pogodbe o Avstriji, ki se nanašajo nanje. Ne bo odveč, če poudarimo, da naše nacionalne manjšine v Avstriji zahtevajo samo priznanje temeljnih demokratičnih pravic in nič drugega. Bilo bi več kot razumljivo, če bi se avstrijska vlada prizadevala te pravice čimprej uresničiti, saj istočasno sama za svojo manjšino v Južnem Tirolu zahteva od italijanske vlade pravice, ki so mnogo širše in večje, kot pa jih zahtevajo nacionalne manjšine v Avstriji.

Vse to kakor tudi očitno pomanjkanje prizadevanja avstrijske vlade za gospodarski dvig ozemlja, kjer živi naša nacionalna manjšina, opravičuje našo zaskrbenost.

Še 94.000 brezposelnih

Kakor poroča ministrstvo za socialno upravo, je sredi maja letos znašalo število pri delovnih uradih javljenih brezposelnih po vsej Avstriji 94.018 oseb. Od tega je bilo 41.640 ali 44,3 % moških in 52.378 ali 55,7 % žensk. V primerjavi s koncem aprila se je število brezposelnih v naši državi zmanjšalo za 13.069 oseb ali 12,2 %.

Število brezposelnih se porazdeli na posamezne dežele kot sledi: Dunaj 35.039

ljenost zaradi neizpolnjevanja določil državne pogodbe o Avstriji, ki se nanašajo na naše nacionalne manjšine. Ta zaskrbljenost je tem večja, ker v Avstriji že več mesecev traja prava kampanja proti našim nacionalnim manjšinam, proti določilom državne pogodbe, ki se nanje nanašajo.

Zdi se nam, da bi bila ne samo zelo pametna politična poteza, temveč tudi zgovoren dokaz želje za prijateljskimi odnosi, če bi avstrijska vlada začela izpolnjevati obveznosti do naših manjšin, ki jih je sprejela s podpisom državne pogodbe.

Ob drugi obletnici pa ni samo tisk v Sloveniji podčrtal potrebo končnega uveljavljanja določb člena 7, marveč so tudi listi v Beogradu in drugod v Jugoslaviji posvetili temu perečemu vprašanju mnogo pozornosti.

Veliki beograjski dnevnik »Borba« je v daljšem članku osvetlil nezadovoljivi narodnostni položaj gradiščanskih Hrvatov in podobne težave, na kakršne zavedamo koroški Slovenci, ter podčrtal, da bi odrekanje s členom 7 priznanih pravic pomenilo kršiti mednarodno obveznost in zanikati manjšinam njihov narodni značaj. »Borba« tudi zavrača priporočila manjšinskega odbora koroškega deželnege zbora, po katerih naj se dvojezični pouk ukine in naj se določbe člena 7 uveljavijo samo v tistih občinah, v katerih se bi vsaj 30 % prebivalstva priznalo za Slovence, ter poudarja, da bi uresničenje prvega priporočila pomenilo zožitev že veljavne pravice koroških Slovencev, drugega priporočila pa povsem samovoljno tolmačenje Državne pogodbe in neposredno kršenje pravic, ki so zajamčene slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji. Svoj članek pa zaključuje »Borba« z naslednjim poudarkom:

Izpolnitev določb mednarodne pogodbe, spoštovanje temeljnih človeških pravic in koristi dobrih stikov med našima deželama vevajo avstrijskim oblastem, naj ukrenejo vse potrebno za pravilno ureditev položaja naših narodnostnih manjšin. Zадnja leta so se stiki med Avstrijo in Jugoslavijo krepili v obojestransko korist in v korist ureditve razmer v tem delu Evrope. Zato lahko upamo, da avstrijska vlada ne bo dopustila, da bi se ti stiki zdaj skallili zaradi problema naših manjšin v Avstriji.

Tudi ugledni polmesečnik »Mednarodna politika«, ki izhaja v Beogradu v srbohrvaškem, angleškem, francoskem, nemškem in ruskem jeziku in je torej dostopen široki mednarodni javnosti, se v zadnji številki ponovno bavi s položajem slovenske in hrvaške narodne manjšine v naši državi. V članku, čigar tehtno vsebino bomo posredovali našim bralcem prihodnjič, je poleg drugega izražena tudi nada, da bo Avstrija pri reševanju manjšinskega vprašanja vodila račun tako o zakonitih pravicah manjšin kakor tudi o interesih dobrososedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

brezposelnih, Štajerska 11.920, Nižja Avstrija 17.544, Zgornja Avstrija 12.471, Solnograška 2.583, Koroška 6.017, Tirolska 4.212, Predarlška 648 in Gradiščanska 3.584.

Število brezposelnih se je zmanjšalo predvsem na račun povečanja dejavnosti v gradbeništvu. V primeri z lanskim stanjem brezposelnosti sredi maja je letos za 5997 ali 6 odstotkov manj brezposelnih.

Na Koroškem je 20.000 prejemnikov rent

Iz poročila pokojninske zavarovalnice za delavce v Grazu je razvidno, da je sedaj na Koroškem 20.095 rentnikov, ki jih oskrbuje ta zavarovalnica. Od tega jih prejema 9756 starostno rento oziroma invalidsko rento, 5518 rento za vdove, 3982 rento za sirote in 839 rento za starostno oskrbo. Od 20.095 rentnikov je 11.453 žensk in 8642 moških. V teku meseca aprila je bilo pri zavarovalnici v Grazu oddanih nadaljnjih 116 prošenj za rente. Te prošnje zdaj rešujejo.

K tem 20.000 rentnikom penzijske zavarovalnice za delavce pridejo še rentniki zavarovalnice za rudarje, zavarovalnice za poljedelce in nameščence.

Povprečne višine rent, ki jih je izplačevala graška zavarovalnica v aprilu, so bile: ledeče: starostna in invalidska renta 567 šil., renta za vdove 302 šil. in renta za sirote brez otroške doklade 95 šil. in gov.

PO ŠIRNEM SVETU

Kairo. — Urad za informacije egiptске vlade je objavil, da so Izraelci od 1. aprila do 9. maja izzvali na demarkacijski črti z Egiptom 14 incidentov. Objava govori tudi o vdorih izraelskih komandosov v Egipt in o tem, da so izraelska letala ponovno vdrla v egiptski zračni prostor.

Teheran. — Tu so ustanovili novo opozicijsko Narodno stranko, katere voditelj je bivši notranji minister Asadulah Alam. Program stranke napoveduje boj za omejitev zasebne lastnine, agrarno reformo, socialni napredek in politične pravice žensk.

London. — Nekaj časa bo minilo, preden bo kaj več znanega o radioaktivnih in atmosferskih rezultatih eksplozije britanske vodikove bombe na Božičnih otokih. Na obalah Pacifika še niso začeli dobro meriti žarčenja po tej eksploziji, ko v Londonu že govorijo o naslednji. Kakor pravi liberalni »News Chronicle«, nameravajo preizkusiti letos še tri vodikove bombe. Naslednja eksplozija je napovedana za junij.

New York. — Začasni odbor za ustanovitev posebnega sklada OZN za pomoč nerazvitim deželam je predložil Gospodarsko-socialnemu svetu OZN poročilo, v katerem je rečeno, da bi ta sklad OZN lahko začel delovati, če bi včlanjene dežele stavile na razpolago sredstva od 62 do 250 milijonov dolarjev. Iz takega sklada bi bilo moč dati posojila in darila za izgradnjo objektov, potrebnih za gospodarski razvoj posameznih dežel.

Köln. — Atomska komisija Zahodne Nemčije je potrdila načrt o izgradnji atomskih električnih central. Po tem načrtu bodo v Zahodni Nemčiji do leta 1965 zgradili več električnih central s skupno močjo 500.000 kilovatov. Komisija je hkrati predlagala, naj bi ta načrt tako razširili, da bi atomske centrale dajale 1,5 milijona kilovatov električne energije.

Damask. — Sirski zunanji minister je sporočil, da bo Sirija dala Jordanij svoj delež finančne pomoči po sirske-egiptovsko-saudskem sporazumu. Na Sirijo odpade letno 2 in pol milijona dolarjev in je ta znesek tudi že vključila v svoj letni proračun.

Tokio. — Predsednik japonske vlade Nobusuke Kiši je ostro obsodil britanske poskuse z vodikovim orožjem na Božičnih otokih. Izjavil je, da se bo njegova vlada še nadalje prizadevala, da doseže prepoved preizkušanja jedrskega orožja. Po vsej Japonski se vrstijo demonstracije proti Britaniji.

London. — Predsednik britanske vlade MacMillan je izjavil, da so bili nuklearni poskusi na Božičnih otokih zelo uspešni. V pozdravnem pismu direktorju britanskega atomskega raziskovalnega centra je MacMillan zapisal, da bo to vsekakor vplivalo na nadaljnje delo te ustanove.

Ženeva. — V Ženevi se bo 5. junija začelo 40. zasedanje mednarodne konference za delo, na kateri bodo navzoči številni ministri za delo in predstavniki delodajalcev ter delavcev iz večine dežel sveta.

Washington. — Ameriška vlada je sklenila, da bo začela zopet dobavljati Jugoslaviji orožje, ker je Jugoslavija pokazala, da hoče z vsemi silami zavarovati svojo neodvisnost. Dobave orožja Jugoslaviji so bile prekinjene pred enim letom, ker so nekateri ameriški državniki domnevali, da bo Jugoslavija stopila na sovjetsko stran. Jugoslovani bodo sprejemali tudi reaktivna letala.

New Delhi. — V indijski državi Utar Pradeš je Lohijana Socialistična stranka začela kampanjo z zahtevo, naj razglasijo indijski jezik za nacionalni jezik namesto angleščine in naj odstranijo spomenike britanskih državnikov. Zaradi te akcije so v Utar Pradešu aretirali 350 članov Socialistične stranke. Indijska ustava določa, da bodo uradno namenjali angleški jezik z indijskim v petnajstih letih.

Teden mladine 1957

KULTURNE DROBTINE

Deželni mladinski referat za Koroško prireja v dneh od 25. maja do 2. junija letošnji Mladinski teden, ki bo obsegal dolgo vrsto različnih kulturnih in športnih prireditev. Jutri ob 14. uri predpoldne bo v deželnem muzeju otvoritev razstave »Mladi talenti se predstavljajo«, naslednjega dne ob 10. uri pa bo v Domu glasbe

Slovenska filharmonija gre v Italijo

Za konec maja je predviden odhod Slovenske filharmonije na gostovanje po Italiji. To bo že drugo gostovanje tega ansambla v sosednji Italiji, kar prča o tem, da si je pridobil med Italijani dober glas. Na koncertih v raznih italijanskih mestih bosta orkester in zbor Slovenske filharmonije nastopala pod vodstvom Sama Hubada, Rada Simonitija in Boga Leskovića, kot solisti pa bodo sodelovali Nada Vidmarjeva, Janez Lipovšek, Dušan Popovič, Vilma Bukovčeva, Bogdana Stritarjeva, Miro Brajnik, Danilo Merlak in Zdravko Kovač.

V Rimu bodo imeli ob tej priložnosti tudi snemanje slovenskih skladb za italijanski radio, ob povratku pa se bo ansambel ustavil v Trstu, kjer bo orkester sodeloval na koncertu mladega violinista Dejana Bravničarja ter tržaške pianistke Damjane Bratuževe.

Od kod beseda „knjiga“?

To besedo imamo z majhnimi razlikami v vseh slovanskih jezikih. O izvoru besede piše češki jezikoslovec Zdeněk Tyl med drugim:

Najprej se ustavimo pri besedi, s katero so knjigo označevali stari Grki. Glasi se biblion in živi še danes v nazivu biblioteke in v številnih mednarodnih izrazih, kakor so biblioteka, bibliofil itd. Beseda je nastala na podlagi besede byblos, ki so z njo Grki imenovali papyrus, pisalni material, narejen iz egiptovske rastline, a ta je spet dobila ime po staroveškem feničanskem mestu Byblis, ki je slovelo po svojem izvozu tega materiala. Beseda po papyrusu se je ohranila v naši besedi papir, čeprav izdelujemo le-tega iz povsem drugačnih snovi, kakor je ličje iz rastline papyrus.

Podobno je z latinskim nazivom liber; ta izraz je le malo spremenjen prešel v francoščino, italijanščino in španščino. Latinska beseda »liber« pomeni tudi ličje ali lubje, kar pričuje, da so najprej delali pisalno znamenja (črke) v drevesno lubje in so tega šele pozneje nadomestili s papirjem. Naziv pa so kar prenesli na nov material in na knjige, ki so jih delali iz njega.

V nemščini in v drugih germanskih jezikih se knjiga imenuje po drevesu bukev (das Buch — knjiga, die Buche —

predpoldanski koncert Beethovnovih skladb. Prav tako v domu glasbe se bo v ponedeljek ob 8. uri zjutraj začelo glasbeno tekmovanje mladine. Za sredo sta predvideni kar dve prireditvi: v Domu glasbe pod naslovom »Pesništvo in glasba«, v Delavski zbornici pa zborovanje staršev s predavanjem o temi »Kako vpliva film na naše otroke?«. Deželna športna prireditev mladine bo v četrtek, dočim se bo v petek ob 9. uri predpoldne v mladinski vasi »Vrbsko jezero« začelo zasedanje »Knjiga in film«, ki bo trajalo tudi še v soboto in nedeljo. V Domu glasbe pa bo v petek ob 19.30 uri 3. koroški mladinski koncert. Poleg tega bodo v okviru mladinskega tedna predvajali vrsto filmov, ki so zanimivi in poučni zlasti za

mladino. Brezplačne vstopnice za vse navedene prireditve izdajajo pri deželnem mladinskem referatu v Domu glasbe.

Medtem ko se bo koroški Teden mladine jutri šele začel, bodo v Jugoslaviji v nedeljo veličastne zaključne prireditve **Dneva mladosti**.

V okviru tega dneva, ki ga letos prvič obhajajo 25. maja, so bile po vseh večjih krajih Jugoslavije že ves teden neštete kulturne, športne in druge prireditve. Višek pa bodo te manifestacije mladine dosegle jutri in v nedeljo. Jutri bo v Beogradu tudi predaja Štafete mladosti, pri kateri je sodelovala mladina vseh jugoslovanskih republik, po vsej državi pa so predvidene za jutri odnosno za nedeljo posebne parade mladosti.

NOVE KNJIGE

ZATO. — Roka Ariha poznamo koroški Slovenci po njegovi prvi knjigi »Zibelki«, ki je izšla pri Slovenski prosvetni zvezi. Tudi v njegovih ostalih črticah in slikah, ki jih Rok Arih objavlja v različnih slovenskih revijah in listih, srečujemo našega koroškega človeka, ki ga je mladi avtor najbližje spoznal v temnih dneh nacističnega nasilja. V njegovi najnovejši

knjigi, zbirki partizanskih novel pod naslovom »Zato«, ki je izšla pri Cankarjevi založbi, nas spet povede v čas neizprosne borbe, ki jo je bojeval za osvoboditev izpod tujega jarma slovenski človek tu in onstran Karavank.

MALA LJUDSKA KUCHARICA. — Je to že druga izpopolnjena izdaja zbirke dobrih in sodobnih navodil za kuhinjo in dom. Spisal jo je Božo Račič, izdala pa Kmečka knjiga v Ljubljani.

DNEVNIK IZ SKRIVALIŠČA. — Avtorica Anna Frank v tej svoji knjigi ostro obsoja vojno in nacistično nasilje. Prevod je oskrbel Albert Sirok, knjiga je izšla v založbi Mladinska knjiga.

VESOLJE, ZEMLJA, ČLOVEK. — Lepo ilustrirana knjiga dr. Pavla Grošlja vsebuje vrsto prirodoslovnih in prirodopisnih spisov, ki jih bo s pridom in užitkom ne samo prebral, marveč večkrat prebiral mlad in star bralec. To je ena najboljših knjig, kar jih more nuditi na tem področju izvirna slovenska književnost in tako po vsebini kakor tudi po opremi pomeni dogodek na knjižnem trgu, saj se uvršča med standardna dela slovenske literature. Izšla pri Cankarjevi založbi.

SVET SVETLOBE IN BARV. — Knjiga pripoveduje o svetu svetlobe in barv, o očeh in gledanju. Gre za knjigo, kakršne Slovenci doslej še nismo imeli in je zato toliko večja zasluga Mladinske knjige, ki je omogočila izdajo takega dela. Avtor profesor Miroslav Adlešič je s tem delom prispeval dragocen zaklad, po katerem bodo radi segali zlasti ljubitelji naravoslovstva in slikarstva, sploh pa bo privlačeval vsakogar, ki ima kakor koli opravka z barvami.

Te in vse druge slovenske knjige naročite v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu, Wulfengasse 15.

Slovenski časopisi izhajajo že 160 let

Slovensko časopisje bi letos lahko obhajalo svojo 160-letnico. Prvi slovenski časopis je namreč izšel v začetku leta 1797, imenoval se je »Ljubljanske novice od vsih krajev celiga svejta«. Natisnjen je bil v formatu osmerke ter bil kaj droban in nebogljen, kar v smešnem nasprotju s svojim bahavim naslovom. Prvi urednik je bil pesnik Valentin Vodnik, ki je tudi sam napisal večino člankov in pesmi v njem.

Kljub temu, da so bile »Ljubljanske novice« po obsegu skromne, pa so bile vendar velikega pomena za slovenski narod. Od tedaj se je slovensko časopisje vedno bolj krepilo in izpopolnjevalo, vedno bolj je tudi raslo število časopisov in dobrih časnika, ki so pomagali dvigati slovensko ljudstvo iz zaostalosti in utrjevati narodno zavest.

„Ero z onega sveta“ na Dunaju

Dunajska premiera znane Gotovčeve opere »Ero z onega sveta«, ki predstavlja letošnji prispevek Volksopere k dunajskemu festivalu, je sedaj določena za 5. junij. Režijo opere so poverili znanemu zagrebškemu režiserju Titu Strozziju, sceno pa je izdelal eden prvih dunajskih scenografov profesor Hlaw. Objavili so tudi že glavno zasedbo pevskega partija. Naslovno vlogo bo pel jugoslovanski operni pevec Josip Gostič, Djulo pa bo pela bivša članica zagrebške Opere Sonja Mottl — Šagovac. Oba operna pevca že tretje leto z uspehom nastopata na Dunaju. Marka bo pel mladi dunajski basist Oskar Czerwenka.

„Tanec“ bo gostoval v Etiopiji

Ansambel narodnih pesmi in plesov Makedonije »Tanec«, ki je že z velikim uspehom nastopal po najrazličnejših odrih sveta, bo odšel letos na svojo 12. turnejo v tujino. To pot bo ponesel jugoslovansko narodno pesem in ples v Etiopijo. Pred odhodom bodo makedonski umetniki nastopali še v različnih krajih Jugoslavije, in sicer v Kosovsko-Metohijski oblasti, v Srbiji in Vojvodini. »Tanec« bo obiskal poleg glavnega mesta Etiopije Adis Abebe še ostala večja mesta te afriške dežele.

Grafična razstava v Tokiu

V japonski prestolnici Tokiu pripravljajo prvo mednarodno grafično razstavo, ki bo v času od 15. junija do 14. julija združevala številne najbolj znane in slavne likovne umetnike sveta. Povabilo za sodelovanje sta prejela tudi slovenska umetnika Riko Debenjak in France Mihelič, ki bosta razstavila vsak po 5 grafik.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Neposredno je sledila vrsta hrupnih zborovanj in javnih demonstracij po avstrijskih mestih, ki so »najostreje obsojale dogajanje v Južni Tirolski« ter obtoževala Italijo, da ne izpolnjuje Pariškega sporazuma. Pri demonstraciji pred dunajskim magistratom so nastopali oficijelni govorniki OVP, socialistov in FPÖ, ki so se stopnjevali v svojih izjavah, dokler ni končno skupina ekstremistov sprejela vso demonstracijo sploh v skrajno neokusen nacistični pogrom. Novi državni sekretar pa je tudi osebno močno zaostril razvoj z raznimi predavanji o Južni Tirolski, v katerih je dolžil Italijo neizpolnjevanja Pariškega sporazuma, pogosto pa v svojih zahtevah daleč preokretal okvir te meddržavne pogodbe, kar sta italijanska vlada in javnost ostro zavrnila kot namerno netenje nacionalne neustrojnosti. Gotovo tudi ni moč tajiti, da so tovrstne demonstracije, zborovanja in izjave v Avstriji lahko zavajale nacionalistične kroge, katerih nastojenost smo že omenjali, v nepremišljene korake. Vse, kakor sovpadajo časovno razni napadi na

italijanske uradnike, atentati z razstrelivom, izobešanje avstrijskih zastav in slični dogodki v Južni Tirolski v dobo nove hrupne propagande v Avstriji. Oboje je odnose močno zaostrilo, dokler ni aretacija glavnega urednika dnevnika manjšine »Dolomiten« dr. Friedla Volggerja prvega februarja 1957 po italijanski državni policiji iztrežila duhove tostran in onstran Brennerja, ker bi nadaljevanje ostrin lahko dovedlo do usodnega razvoja v Južni Tirolski.

Avstrijska argumentacija, ki je bila nakazana že v vladni izjavi, ki jo je podal avstrijski kancler ing. Julius Raab že ob imenovanju državnega sekretarja 4. julija 1956, sledi približno tej misli: Pariški sporazum je kompromis, sklenjen namesto zahtevane priključitve Južne Tirolske, ki se ji Avstrija ni odrekla. Ta kompromis je sprejemljiv samo, ako se stoddostno izvaja, ne samo po črki, marveč »po duhu in smislu pogodbe«. Smisel sporazuma po avstrijskem pojmovanju danes pa je izpolnjen samo, ako je zavarovana etnična nedotakljivost ozemlja ter je garanti-

ran vsestranski gospodarski in kulturni razvoj manjšine kot celote, ne samo posameznikov v sedanosti. Državna meja na Brennerju je sprejemljiva samo pod brezkompromisnim pogojem, da ostane narodnostno ozemlje do zadnje vasi neokrnjeno. Avstrija ima pravico, da za upoštevanje teh načel skrbi. V okviru teh načel se glasijo več ali manj tudi stalne izjave državnega sekretarja prof. dr. Gschnitzerja, čeprav pogosto njegove formulacije dopuščajo dvom, ali priznava Pariški sporazum kot veljavno meddržavno ureitev južnotirolskega vprašanja. Očitno je, da v konkretnih vprašanjih njegove zahteve presegajo besedilo te pogodbe.

Italijanska vlada je na vladno izjavo kanclerja ing. Raaba pred avstrijskim parlamentom dne 4. julija 1956 takoj 10. julija 1956 potom svojega poslanika na Dunaju odgovorila in zahtevala od avstrijske vlade primerna pojasnila. Temu povabilu se je avstrijska vlada odzvala in z verbalno noto dne 8. oktobra 1956 izročila italijanskemu poslaniku na Dunaju poseben Memorandum o Južni Tirolski z dne 8. oktobra 1956.

Italijanska vlada, ki je torej na odgovor avstrijske vlade čakala nad tri mesece, je s svoje strani z odgovorom še dalj odlašala. Del hrupne propagande, ki

smo jo zgoraj omenjali, je verjetno nato veljal hitrejšemu razpravljanju o predanem memorandumu, katero naj bi izsilile »nevzdržne razmere«, o katerih je bilo vedno spet govora na raznih zborovanjih. Res je italijanska vlada 30. januarja 1957¹¹⁾ končno odgovorila na avstrijski memorandum s svojim Memorandumom ministrstva zunanjih zadev v Rimu, ki je bil izročen avstrijski vladi po avstrijskem poslaniku v Rimu ter v prepisu še posebej z verbalno noto italijanskega poslanstva Uradu zveznega kanclerja, zunanje zadeve, na Dunaju dne 9. februarja 1957.¹²⁾

Čeprav se mi zdi vsebina teh memorandumov silno zanimiva in poučna, jih zaradi širokega obsega v naslednjem ni mogoče objaviti v celoti. Smatram pa za koristno, da jih objavim vsaj v izvlečkih.

(Nadaljevanje sledi)

¹¹⁾ Pripomba: To je dan pred aretacijo urednika »Dolomiten« dr. Friedla Volggerja v Bozenu v zvezi z izvršenimi atentati z razstrelivom v Južni Tirolski.

¹²⁾ Pripomba: Žal je pisec imel pri liko spoznati omenjena memoranduma šele po objavi njihovega besedila v Avstriji dne 6. marca 1957, torej po objavi večjega dela gornjega članka.

Mokrije

Čeprav še ni tako dolgo tega, ko je naš sadovnjake, travnike in njive pokrival še sneg in nam je slana uničila doberšen del letošnjih posevkov in sadja, so mrzlim nočem kmalu sledili vroči dnevi. Ob jezerih in ribnikih so se pojavili tudi že prvi kopalci. Predvsem so bili med prvimi kopalci otroci, ki so še posebno nestrpni in komaj čakajo, da pride čas poletne kopalne sezone.

V nedeljo popoldne se je zbrala skupina fantov iz Mokrij in odšla k Zablaskemu ribniku. Tu so se fantje takoj pripravili za kopanje. Ker je ribnik precej plitev, so se fantje prav radi zadržali v razmeroma že zelo topli vodi. Toda radovednost jih je gnala naprej proti sredini ribnika, kjer je voda nekoliko bolj globoka. Med prvimi je šel 11-letni Peter Prunč. Vsi njegovi tovariši so bili še mlajši. Nenadoma je Peter zgubil tla pod nogami. Obupno je krilil z rokami, da bi se rešil iz globine. Ker pa ni znal plavati, ga je le še bolj vleklo v globino. Nihče od tovarišev mu ni mogel pomagati, ker so bili vsi neplavalci. Začeli so klicati na pomoč in vsi preplašeni odšli iz vode. Na pomoč je pritekel kmet Janez Kordež iz Dvora, ki je čez kake pol ure izvlekel Petra Prunča iz vode. Takoj so začeli z umetnim dihanjem, da bi tako rešili ponesrečenca, toda vse je bilo zaman. Mlado življenje je ugasnilo za vedno. Žalostnim staršem velja iskreno sožalje.

Ta prvi žalostni dogodek letošnje kopalne sezone naj bo opomin vsem staršem pa tudi učiteljem, da otroke stalno opozarjajo na velike nevarnosti vode. Otroci, vsaj tisti, ki ne znajo plavati, naj ne bi nikdar šli v vodo, pa čeprav je plitva, če ni zraven vsaj en odrasel človek, ki zna dobro plavati. Le na ta način je možno preprečiti še več podobnih primerov, ki kaj pretresljivo učinkujejo.

KELAG bo gradila novo elektrarno

Ob Borovnici pri Apačah v občini Galicija bo KELAG v kratkem začela graditi novo elektrarno. V to svrhu je razpisala javno posojilo v znesku 40 milijonov šilingov, ki bo vpisnikom donosalo 7 % obresti na leto. Kakor smo poročali že zadnjič, je dežela prevzela jamstvo za to posojilo. Točni podatki o pogojih in prednostih tega posojila, čigar vpisni rok traja do 4. junija, lahko razberete v oglasu, ki ga objavljamo na zadnji strani.

Bralci SE OGLAŠAJO

Na pogosto izraženo željo številnih čitateljev smo se odločili, da uvedemo v našem listu priložnostno rubriko pod naslovom „Bralci se oglašajo“. S tem dajemo našim ljudem možnost, da v listu zavzamejo stališče do najrazličnejših vprašanj ter izrazijo svoje mnenje, ne glede na to, če bo to vedno tudi mnenje našega uredništva.

Izrecno pa opozarjamo, da anonimnih dopisov ne bomo upoštevali, vendar bomo ime pisca objavili samo v primeru, če bo to posebej želel.

Tokrat objavljamo na tem mestu dopis, v katerem se pisec bavi z danes zelo aktualnim vprašanjem v zvezi z naraščajočo motorizacijo.

Ali naj kupimo motorno vozilo?

Kdor sanja o avtomobilu, mora znati računati, kdor ga kupi, mora računati z izdatki.

Avto stoji danes v središču osebnega in družinskega življenja, kar močno vpliva na življenje posameznika in skupnosti. Dejstvo pač je, da je avto tu in da je vse to, kar je v zvezi z avtomobilom, sprožilo velikanske gospodarske spremembe. Za milijone ljudi je postal avtomobil življenjska vsebina, vseeno ali ga nekdo osebno ima ali ne. Moč avtomobila se kaže tudi v tem, da je danes avtomobilska industrija ključ do gospodarske stabilnosti v državi. To vlogo je še pred drugo svetovno vojno imelo gradbeništvo.

Če so pred leti posamezniki stremeli za tem, da so si postavili streho nad glavo,

Ledenice

Naš kraj je zaslovel z žalostno posebnostjo: z nezavarovanim železniškim prelazom v bližini šole, ki je že mnogim motornim vozilom in njihovim voznikom postal usoden. Čeprav je proga na obe strani razmeroma dobro pregledna, je na tem mestu že marsikoga doletela usoda, ker je spregledal bližajoči se vlak.

Tudi zadnjo soboto zjutraj je ta prelaz zahteval svojo žrtev ter jo našel v osebi mladega živinozdravnika dr. Hansa Kaltenbrunnerja iz Millstatta, ki se je s svojim avtom vozil iz Področnice v Beljak. Očitno je voznik spregledal, da se iz Področnice bliža električni vlak, katerega 110-tonska lokomotiva je vozilo zgrabila in ga kakih 200 metrov daleč rinila pred seboj. Dr. Kaltenbrunnerja so le še mrtvega rešili iz popolnoma razbitega avtomobila. Ponesrečenec zapušča ženo in tri majhne otroke.

Tragični dogodek je vzbudil veliko zanimanje in se je na kraju nesreče takoj zbrala velika množica ljudi, tako domačinov kakor tudi potnikov, ki so se z jutranjim vlakom peljali v Beljak. Pri trčenju je bila poškodovana tudi lokomotiva, promet pa je bil prekinjen za več ur.

Tudi ta primer govori o potrebi po skrajni previdnosti v prometu, kajti iz dneva v dan večajoče se število prometnih nesreč dokazuje, da človek nikdar ni dovolj pazljiv.

Št. Vid in okolica

Škoda, ki sta jo povzročila pozni majski sneg in huda slana v jasnih nočeh, je v naših krajih pa tudi drugod v evropskih deželah ogromna. Rži so polegale. Zlasti je mraz hudo prizadejal ranjše sorte rži. V okolici Št. Primoža je razširjena rž Tirnaverca, ki je najzgodnejša; ta je utrpela hude pozebe in ni pričakovati zrnja, zato jo kmetje kosijo za krmo. Nekateri kmetje pa so rž pokosili za silažo in jo tako mogoče še najbolje izkoristili. Trpele pa so tudi druge poljske rastline, zlasti detelje.

Najbolj občutilo pa je slano sadno drevje v cvetju, pa tudi mladi plodiči. Letos so hruške ob slani ravno odcvetale, kar velja tudi za koščičasto sadje. Pričakovati je, da je uničeno tudi sadje, ki je pred slano sicer že odcvetelo, ker so mla-

so pač videli življenjski cilj doma pri družini. Danes pa nasprotno sanja večina ljudi o avtomobilu ali o motornem kolesu, o potovanjih in o spoznavanju novih krajev in ljudi. Morda je res, da mladi ljudje ne pijejo več toliko alkoholnih pijač, ker porabijo denar za avto ali motor. Treba pa je vzeti svinčnik v roke in računati, kaj stane avto ali motor letno, ker se zdijo marsikomu stroški za vzdrževanje vozila ter davki razmeroma malenkostni.

Vpliv avtomobila na življenje ljudi je ogromen. Predstavljajmo si samo gradnjo cest. Ta stroka zaposluje milijone ljudi po vsem svetu. Celi predeli mest in vasi se morajo umikati cestam, mesta in vasi dobivajo novo lice. Na drugi strani številni avtomobili porabijo ogromne količine goriva. To večja zahteva po proizvodnji nafte, ki pa zopet sproži celo vrsto gospodarskih in političnih sprememb, kar je posebno nazorno prišlo do izraza ob priliki agresije proti Egiptu ipd.

Pa pogledajmo, kako je z osebne strani glede avtomobila, ki ni več samo prevozno sredstvo, marveč je pogosto udomačen kot del družine. Avtomobil uteši potovalne želje, postal je tudi simbol svobode. Nekateri so celo mnenja, da se človek za volanom spočije, da pozabi na vsakdanje skrbi ter se čuti sproščenega in svobodnega.

Vse to vodi do tega, da se marsikomu sanja o avtomobilu res uresničitjo. Toda avtomobil ni prava hranilnica, kar pa spoznamo šele tedaj, ko ga že imamo. Danes avto ni težko kupiti; na vsakem koraku nas vabi, vidimo ga na cesti, v izložbi, kjer se ves nov blešči in privlačuje.

Po naši zemlji

di plodiči prav tako občutljivi za mraz kot cvet. Nekateri so sicer mislili, da mraz pri sadju ni napravil toliko škode, ker so po slani cvetovi ostali še lepi. Res je, cvet je sicer ostal lep, uničena pa je bila plodnica, ki je glavni del nastajajočega plodu. Plodnice so začele odmirati in odpadati.

Ker se na istem sadnem drevesu ne razvijejo vsi cvetovi istočasno, je upati, da bo kljub hudemu mrazu le še nekaj sadja, ker so se nekateri cvetovi razcveteli šele po usodnih mrzlih nočeh. Nevarnost pa je, da bodo to uničili drugi sadni škodljivci, ki jih je v naših krajih zelo mnogo, ker se mnogi sadjarji še ne zavedajo v polni meri, da je treba sadno drevje proti tem škodljivcem škropiti.

Nekaj več moremo pričakovati edinole od jabolčan, ki zelo pozno cveto. Škoda pa je, da ravno teh sort v naših krajih manjka. Nekateri kmetje nimajo niti enega drevesa teh sort, kar je prav gotovo velika škoda. Predvsem v podobnih letih, ki si žal pogosto sledijo, bi bilo dobro imeti tudi pozne sorte, ki so v takem primeru še edino upanje. Bobovec, ki srednje pozno cveti, se je ob slani ravno razcvetal. Le malo pa se je tedaj razcvetela Labudska banana (Materno jabolko), katere slana najbrž ni uničila. Ta sorta pa pri naših sadjarjih še ni razširjena. Popolnoma

Slovenski film „Dolina miru“ danes v Celovcu

Kakor smo poročali že v prejšnji številki našega lista, bosta Avstrijsko-jugoslovanska družba in Generalni konzulat FLR Jugoslavije v Celovcu predvajala danes ob 8 uri zvečer v slavnostni dvorani trgovinske zbornice v Celovcu, Bahnhofstrasse, doslej najlepši slovenski film »Dolina miru«, ki je bil na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu dobro ocenjen. Vsak, ki želi videti lepi slovenski film, si ga danes zvečer lahko brezplačno ogleda. K predstavi so vsi prisrčno vabljeni.

Avstrijsko-jugoslovanska družba je ta film predvajala že v Št. Vidu ob Glini, kjer ga je videlo preko 400 gledalcev, mnogo interesentov, ki bi si film radi ogledali, pa ni moglo v dvorano, ker je bila prenapolnjena. Kritika je film tudi ugodno ocenila.

O filmu »Dolina miru« piše filmski list »La technique cinematographique«: »Jugoslovanski film »Dolina miru« je takšna

Končno ga kupimo. Res je, da ga ne plačamo takoj, saj ga dobimo tudi na obroke. Treba je samo podpisati kupno pogodbo in že se lahko peljemo. Toda, kdo misli takrat na denarne težave, saj je vendar vse tako enostavno.

Prvi korak je storjen, vse ostalo opazimo šele pozneje ko se denarnica prazni, ko mnogokrat ni toliko denarja pri hiši, da bi lahko kupili bencin, kaj šele, da bi plačevali obroke. Pride pač tako daleč, da prosimo za pomoč. Toda kaj potem, ko pridejo večja popravila ali če se zaletimo v drevo? Lahko se zgodi, da zgubimo avto, zdravje, službo ali celo življenje. Manj tragičen je slučaj, da stoji avtomobil že leto dni v garaži, na vožnjo pa niti misliti ne moremo, ker je treba plačevati obroke, zato za bencin ni več denarja.

Ali ima po vsem tem še smisla, da imamo avto samo zato, da na zunaj pokažemo svoj visoki življenjski standard, ko v resnici nimamo niti toliko denarja, da bi se lahko pošteno najedli, ko zanemarjamo otroke in tudi vse druge stvari, in to samo zato, da imamo avto. V mnogih primerih je ravno avto kriv, da pride v družinah do poloma, ker ves denar požre samo avto. Kje je potem še družinska sreča?

Avtomobil pač ni prava hranilnica; kajti ne pomaga varčevati, temveč denar zapravljati. Zlasti družin z malimi dohodki avto ne osrečuje, prej družinsko srečo razkraja. Zato velja: Kdor hoče avto imeti, mora znati računati in vedeti, ali mu bo vozilo koristilo. V nasprotnem primeru so vsi računi le špekulacija in vodijo prej ali slej do neizogibnega poloma.

uničeni so orehi, ki so za pozebe posebnost občutljivi.

Gotovo si ob tolikšni škodi, ki nam jo je povzročila slana že več let zaporedoma, zastavljamo vprašanje, ali bi se dalo v bodoče škodo zaradi slane odvrniti. Od nekdaj že je pri nas v navadi zadimljenje. Vendar dim mraza ne more dosti znižati, zabraniti more edinole dostop sončnih žarkov do zmrznjenih cvetov. To pa seveda samo v mirnem vremenu ali kadar lahen veter počasi odnaša dim med sadno drevje. Če se zmrznjeni cvetovi počasi zopet odtaajo, je škoda nekoliko manjša. Amerikanci že dolgo časa grejejo svoje sadovnjake v podobnih letih z malimi pečmi, in to s prav dobrim uspehom. V novem času se v naprednih državah v sadjarstvu uveljavlja umeten dež na sadno drevje, in to zlasti tam, kjer imajo itak napeljavane vode v sadovnjake za namakanje ob suši. Z nalahnim umetnim dežjem se sadjarji uspešno borijo proti pozebam celo do 7 stopinj mraza. Sadno cvetje in močno razvito popje sicer pozebe že pri 3 stopinjah pod ničlo.

Prav gotovo je, da se bo moralo tudi pri nas v Avstriji nekaj ukreniti, predvsem v krajih, kjer igra sadjarstvo veliko vlogo, da se bo škoda čim bolj zmanjšala.

Zanimivo ob nedavnem mrazu je bilo tudi to, da je radio poročal o veliki škodi, ki jo je povzročil mraz na Južnem Tirolskem, o škodi v naših krajih, torej v lastni državi, pa ni bilo dosti kaj slišati. Iz tega je razvidno, da vremenska služba ni vedno v najboljšem redu.

redkost, da jo je vredno predstaviti. Pokaže nam deželo, kakor jo doživljata otroka, ki v svoji porušeni domovini zaman iščeta dolino miru. Vrstijo se letalski napadi, vmes drdrajo nacistični tanki in pokajo partizanske strojnice. Misli, da bosta našla to dolino, ki vanjo peljeta tudi ameriškega letalca, vendar naletita povsod le na razdejanje in smrt. Ne izgubita poguma, spet se odpravita iskat obljubljeno deželo, vendar daje zgodba slutiti, da na svetu, ki v njem vihra vojna, ni prostora za dolino miru...

Zgodba je lepa in preprosta, »Dolina miru« se nam predstavlja kot odlična poslanka mlade jugoslovanske kinematografije, ki smo jo veselo pozdravili v Cannesu in ki prav gotovo ne zasluži, da bi jo prezrli.

Ta kratka ocena prav gotovo govori o kvaliteti tega filma. Ameriškega letalca v tem filmu igra znani črnski filmski igralec John Kitzmiller, ki je za to vlogo dobil v Cannesu prvo nagrado za najboljšo moško vlogo.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote 25. maja do četrta, 30. maja 1957 film:

»Dvoboj v soncu«
(Duell in der Sonne)

v soboto, 25. maja, ob 20.15 uri v Globasnici pri Šoštarju,

v nedeljo, 26. maja, ob 16.00 uri v Goricah pri Planteu, ob 20.00 uri v Kotmari vesi pri Ilnu,

v torek, 28. maja, ob 20.15 uri v Ledincih pri Rauschu,

v sredo, 29. maja, ob 20.15 uri v Šmihelu pri Serčerju,

v četrtek, 30. maja, ob 13.15 uri v St. Primožu pri Voglu, ob 16.00 uri na Beli pri Sorgerju, ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu.

Ta barvni film je za mladostne nedostopen.

KOLENDAR

Petek, 24. maj: Johana
Sobota, 25. maj: Urban I.
Nedelja, 26. maj: Filip Neri
Ponedeljek, 27. maj: Beda Č.
Torek, 28. maj: Avguštin
Sreda, 29. maj: Maksim
Četrtek, 30. maj: Vnebohod

Vidiš-nevidiš

UKRAJINSKA PRAVLJICA

Živela sta graščak in njegov sluga. Vsak je imel sina istih let, ki sta se v otroških letih skupaj igrala in si bila zvesta prijatelja. Ko pa sta zrasla in je graščakov sin prevzel po očetu gospodarstvo, je zasovražil slugovega sina. Nalagal mu je najtežja dela in si izmišljal stvari, ki se niso dale izvršiti.

Nekoč je rekel mladi graščak: »Prinesi mi vidiš-nevidiš!«
Sluga je žalosten odšel z gradu. Napoti se v gozd in zaide v največjo goščavo in glej, pred seboj zagleda kočo. Potrka na vrata; ker se nihče ne oglasi, vstopi, se skrije za peč in sede.

Opoldne, ko je bil čas za kosilo, vstopi starček ter glasno zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pogrnj mizo!«
Trenutek nato se že pojavi od nekod pogrnjena miza, polna dobrih jedi in pišč. Starček se hitro naje in napije ter zopet zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pospravi!«
Trenutek nato je bilo vse pospravljeno.

Sluga vse to vidi in sliši. Takoj ko starček odide, pride izza peči. V upanju, da se morda posreči tudi njemu pričarati pospravo mize, zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pogrnj mizo!«
Ni minilo več ko nekaj sekund, miza je bila pogrnjena. Sluga se naje in napije ter vpraša:

»Ali ti ni mogoče postalo dolgočasno pri tvojem gospodarju, dragi vidiš-nevidiš?«

»Res je, zelo mi je dolgočasno« tiho odgovori.

»Ako te je volja, pojdi z menoj!«
»Pojdem!« se spet oglasi.

In gresta. Ko prehodita že dobrišno pot, sluga zakliče:

»Vidiš-nevidiš, si tu?«
»Tu sem, gospodar, le pojdi in se ne boj, ne bom zaostal.«

In gresta dalje. Čez nekaj časa zagleda ob poti veliko hišo, ki so jo šele gradili. Nikogar ni bilo zraven, da bi delal, le sekira, ki sama teše in sama seka. Če je treba privleči lesa, ga sama privleče, skakljajoča na eni nogi sem in tja.

Vidiš-nevidiš reče:

»Zamenjaj me za sekiro samosečko, ako me boš poklical bom zopet pri tebi.«

Prav tedaj pride mimo starček in sluga mu pravi:

»Zamenjaj mi, dedek, to sekiro za vidiš-nevidiš!«

»A kaj je to?« vpraša starček.

Sluga zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pogrnj mizo!«

Starček se ni mogel načuditi mizi, polni vseh mogočih dobrot, ki se je v tem hipu pojavila. Naje se in napije in da slugi sekuro.

Ko se je sluga nekoliko oddaljil, pokliče: »Vidiš-nevidiš!«

»Tu sem, tu, gospodar, poleg tebe«, se je oglašilo tik njega po gozdni poti. Tedaj spet sluga zagleda nekega starčka, a poleg njega skače palica.

Sluga vpraša: »Kaj imaš, dedek?«

»To je palica-samoruška, samo poglej, ko zakličem: Ej, palica, podiraj!«

Komaj spregovori, že začne palica skakati. Kadar poskoči, pade debelo drevo. Ko sluga to vidi, zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pogrnj mizo!«

Že se pojavi pogrnjena miza in na njej vse mogoče dobrote. Starček se naje in napije, pa prosi slugo:

»Zamenjaj vidiš-nevidiš s palico samoruško.« Vidiš-nevidiš pa že šepeče slugi:

»Menjaj! Vrnem se k tebi, kadar pokličeš.«

Sluga zamenja in vzame palico-samoruško. Ko pride na polje, zakliče:

»Vidiš-nevidiš!«

»Tu sem, gospodar, tu poleg tebe!«

Tako prideta v mesto. Sluga gre v krčmo in zakliče:

»Vidiš-nevidiš, pogrnj mizo!«

Hej, že je bila gostija; sluga je in pije in pogosti še deset ljudi. Potem reče:

»Vidiš-nevidiš, pospravi!«

In vse v trenutku izgine.

Neki vojak, ki je tedaj v gostilni popival, se je namrgodil in dejal:

»Ta tvoja umetnost ni nikaka umetnost!«

Sluga pa samo reče:

»Hej, šibe naprej!«

Nenadoma priskočijo od nekod šibe in začno skakati, švigati in žvižgati po sobi, da je bilo joj.

Vojak pravi: »Menjaj tvoj vidiš-nevidiš za moje šibe!«

Vidiš-nevidiš spet zašepeče:

»Menjaj, vrnem se k tebi.«

Sluga menja vidiš-nevidiš za šibe in ko pride iz mesta, pokliče:

»Vidiš-nevidiš!«

»Tu sem, tu sem, gospodar, ne boj se!« se oglašja tik njega.

Kmalu pride sluga k svojemu graščaku. Ko pride bliže gradu, vidi, da je v gradu polno gostov, gostija, godba in ples. Ko graščak opazi, da se je sluga vrnil, zakliče:

»Ej, dajte mi korobač!«

»Ne!« reče sluga, »potrpi!«

Graščak se razjezi, a sluga zakliče: »Udari po gosteh, palica-samoruška!«

In palica začne udrihati po gosteh. Nastane velik preplah in direndaj. Šibe mlatijo in mlatijo, dokler vsi ne pobegnejo.

Sluga reče nato šibam:

»Šibe-umetnice, udarite po gospodarju, da bo v bodoče pametnejši!«

In šibe so začele švrkati po gospodarjevih plečih; tako so ga izprašile, da ni mogel do besede.

Odslej sluga ni bil več sluga in začel si je graditi veliko hišo. Palica samoruška je podirala drevje, sekira-samosečka je sekala, tesala, prinašala in odnašala. Vidiš-nevidiš pa je bil vedno pripravljen, da je pogrnj mizo, kadar so prišli v goste dobri, ubogi in lačni ljudje.

Velikan, pastir in kozel

V Gorjancih je živel velikan. Nič ni delal, a vseeno je dobro živel: pastirjem je kardel ovce, govedo in teleta, si jih pekel na ražnju in se redil. In ni ga bilo dneva, da bi si ne omastil brade z ukrašenim živinčetom.

Nekoč je mlad pastirček pasel na pašincih ovce in koze. Največji in najlepši v vsej čredi je bil stari kozel, ki je na klic pastirjeve svireli zganjal ovce in koze v čredo.

Toda kozel je kozel! Nekega dne se je sam preveč oddaljil od črede in zašel pred skalnato votlino, kjer je domoval gorjanski velikan. Ko je velikan zagledal kozla, ga je pograbil in skril v luknjo, da bi ga naslednji dan nataknil na raženj in si ga spekel za obed.

Pastir je iskal izgubljenega kozla. Komaj je zapiskal na svirel, že je kozel zameketal v velikanovem skrivališču.

»Vrni mi kozla!« je zaklical pastirček pred votlino. »Če mi ga ne vrneš, te bom premlatil, pa četudi si velikan!« se je ojunčil.

»Na mojem pašincu se je pasel, zato bo moj!« se je zadržal velikan iz votline.

Manica:

Zanimiva svatba

Muha in komarček,
ta najmlajši parček

je takole sklenil,
da se bo oženil.

Godec gibčen, uren,
je bil črni muren,

mravlja pa oholo
je plesala kolo.

Za obed skrbela
pridna je čebela,

polna bila skleda
sladkega je meda.

A namesto vina
svatovska družina

pila je vodico,
jutranjo rosico.

UGANKA

Skupaj se držita,
noč in dan podita,
pa se ne ulovita —
kdo sta bratca skrita?

(Kazalec na uri)

POD SVOBODNIM SONCEM

PRVA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

21

Krog poldneva so se odprla vrata. Cel sprevod Epafroditovih tkalcev je začenjal pohod. Za njimi je šla črna truma kuharjev, nato brez števila bogato oblečenih sužnjev. Z vzdihom so se pomešali mednje postopači in kričavi berači ter razglašali slavo Epafrodita, ljubljence Upravde. Za vsemi je šla tolpa skopljencev in dve nosilnici: v prvi, preprosti, je sedel Iztok, v drugi, iz najdražje svile in razkošno pozlačeni, Epafrodit.

Po cestah in trgih se je zgrinjala množica. Ves klečeplazni Bizanc je že vedel, kako je odlikovan Epafrodit. Tisoči so ga preklinjali s kletvami, ki jim jih je narekovala bleda zavist. Ko pa se je približal, so se mu klanjali in mu navdušeno klicali ter ga obsipali z najčastnejšimi naslovi. Epafrodit je vljudno odzdravljaj. A v njegovih svetlikajočih se drobnih očeh je bilo veliko poroge in večni klic: Lažnik! Hinavci! Nesramneži!

Velikaši so slavili Epafrodita, narod je

veličal Iztoka. Iz ostankov zelenja po stenah, ki so bile okrašene za triumf, so trgali vejice lovorja in jih metali v Iztokovo nosilnico. Iztegovali so za njim roke, jih dvigali, kakor bi prožili tetive, pa udarjali v plosk in navdušene vzklike.

Pred bronastimi vrati se je spremstvo razdelilo in se umaknilo na desno in levo. Palatinski vojaki v blesteči opravi so pozdravili, težka vrata so se odprla in nosilnici sta izginili v Justinijanovi palači.

Dvorni sužnji so poljubljali trgovcu roko. Nosilnici sta obstali pod marmorno arkado. Izstopila sta. Naznanili so jima da bo sprejem v Orlovi dvorani. Vedli so ju skozi labirint poslopij, dvorov in sob, dokler niso prišli v čakalnico pred Orlovo dvorano. Mnogo dostojanstvenikov, senatorjev, mladih dvornih patricijev, diakoni in duhovniki, vse je klečeplazilo v čakalnici in čakalo dolge ure, premnogi kar dneve, tedne in mesece, da se jim je ponudila prilika pasti v prah pred božanskim despotom in poljubiti Teodori nogo.

Ko sta se pojavila Iztok in Epafrodit, se je dvignil roj dehtečih dvornih prilizovalcev in ju pozdravljaj z vznesenimi čestitkami in najponižnejšimi pokloni: vsa ista igra, polna zavisti in laži, pred vrati carja kakor spodaj na široki ulici.

Ni utegnil Epafrodit, da bi vse dostojno zahvalil.

V prozorno tančico zaviti skopljencev je

odgrnil težko zaveso, dvorni ceremoniar je namignil trgovcu. Vstopila sta.

Pred njima se je zableščala dvorana, da se je zmedel za trenutek sam bogati Epafrodit. Samo zlato in srebro, ob blestečih stenah dragocene trofeje, uplenjene zmaganim kraljem. Zada velikanski zlat rimski orel z razprostrtimi perutmi. Pod njim na bagrenem prestolu Justinijan, slok in suh, v težkem skrlatu, ob njegovi strani Teodora, ovenčana z diademom. Preko škrlatne tunike, v katere rob so bili uvezeni sveti Trije kralji z zlatimi frigijskimi kapami na glavi, je imela težek palij, plašč, ves posut z žlahtnimi kamni. Krog nje zbor dvorjanec, krog carja vrsta dvornih ljubljencev.

Epafrodit in Iztok sta od daleč pokleknila, se drsala po kolenih proti carju in legla pred njim po dolgem na obraz. Iztok bi bil zaškrilpal z zobmi in planil pokonci ter zadavil tega tirana, tako ga je peklo, svobodnega sina prostih dobrot, to grozno, hinavsko ponižanje.

»Pred teboj v prahu prosita milosti božanskega despota najnevrednejša hlapca,« je izpregovoril Epafrodit.

Izvršeno je bilo počaščenje, Uprava je dal znamenje, da sta vstala.

Teodorini pogledi so žareli bolj kakor dragulji v kroni in se pasli na Iztoku. Dvignila se je vsa njena preteklost, ko je še brodirala po blatu, ko je zamamljala na igralskem odru s prelestno lepoto in ži-

vela v razkošnih orgijah. Odložila bi krono, slekla skrlat, da bi zamamila tega Slovena in si ogrela na teh junaških prsih vse plamene strasti.

S Teodoro so se naslajale ob Iztoku dvorjanice. Na nasprotni strani je zelenel od jeze poveljnik Azbad. Ni izgrešil pogleda Teodore. Ali to ga ni bolelo. Iskal je tiste modre oči, ki so ga včeraj pogledale pomilovalno, celo porogljivo, in mu privoščile poraz v hipodromu. Njegovi pogledi so prosili in jokali pred temi modrimi očmi in beračili za milost. Toda Irena se ni ozrla. Njene ustnice so se smehljale, njene oči so se zapletle v bujne kodre Iztokove in obvislele kakor na skrivnostnih nitkah ob Slovenu.

»Epafrodit, Krist ti je naklonjen! Obsenčil te je Sveti Duh, da je kupila konje tvoja trgovska modrost, kakor jih je vredna velika despojna. Zahvaljujem nebo za ta dar.«

»Božja Modrost je izbrala nevrednega hlapca, da poplača z drobtinico veliko svetost in molitev despojne.«

»In despot narodov te zahvaljuje vprico jasnega dvora in ti obeta svojo milost do konca!«

»Preveč je tvoje dobrote! Poplačan je hlapec zadosti, ko je smel zreti v sonce vesoljnega sveta, ki vlada v pravici in modrosti narode!«

»In tudi barbaru« — Justinijan je pokazal na Iztoka — »je naklonil Bog zma-

JAROSLAV HAŠEK:

Mitničarjeva uradna vnema

Prav verjetno se je vsakdo, ki je že kdaj stopal preko enega praških mostov, potem ko je stal na mostu, zavedal, kako pomemben je bil tisti trenutek. Strogi pogledi uniformiranih mož v mitnici in pred njo, resna dostojanstvena podoba policijskega stražmojstra na ulici in tabla, ki trezno našteva veljavne pristojbine za ljudi in živali — vse to vzbuja vtis pomembnega dogodka.

Če opazujete postave pred mitnico, ki jih ne gane niti zapeljiv ženski nasmešek, bi najraje poljubili roko, ki se steguje, da bi pobrala predpisani novčič. Ljubezen do magistrata občutite, cenite prizadevnost in nepodkupljivost mitničarjev in če se zavedate, da te može s ploščatimi čepicami varujejo paragrafi, ki temeljijo na kaznovanju žalitve uradnikov, spoštljivo snemate klobuk in vestno položite svoj krajcar v roko teh neizprosni Brutov mesta Prague.

Med temi možmi se je zaradi posebne uradne vnetosti odlikoval Štepan Brych, mitničar na mostu cesarja Franca Jožefa.

Kakor kragulj je oprezal za civilisti, ki so hoteli prekoračiti most.

Šale ni razumel, pa tudi dolgih pojasnjevanj ni ljubil.

Če se je kdo izmed civilistov (častnikom namreč ni bilo treba plačevati mitnine), kdo izmed teh prekleth civilistov, znašel le za dolžino nosu za iztegnjeno roko Štepana Brycha, ni bilo milosti, ne opravičil. Ali je plačal svoj krajcar ali pa je bil izgubljen.

Štepan Brych je kar pomahal in policijski stražmojster pred mostom je vedel, za kaj gre. Z roko na torbici za samokres je pristopil umerjenih korakov. Štepan Brych je pokazal na osebo, ki ni hotela plačati mostnine, in rekel le eno besedo: »Odpeljati!«

Potem je stražmojster omenjenega zgrabil za laketi in kratko vprašal: »Ali pojedete z menoj ali moram uporabiti silo?«

Običajno je vsakdo izbral prvo, da bi prišel do policijskega ravnateljstva.

Tam se je moral sleči. Potem so ga preiskali, izmerili fotografirali, ga zaslišali in ga končno odpeljali v samico in dan

Previdnež

50 dečkov nižje gimnazije v Londonu so vprašali, če bi se želeli udeležiti prvega poleta na Luno. 49 jih je navdušeno pritrdilo. Samo eden je previdno pripomnil: »Jaz bi se prijavil za drugi polet... ko se bodo drugi že vrnili.«

go, ker biva v tvoji hiši. In zavoljo Boga in svete Besede ga poplača Justinijan s častjo: centurio v palatinski vojski je in stopi...«

Azbad je prebledel ob teh besedah. Prekinil je samega carja in vzkliknil:

»On je iz vrst Slovenov, ki so uničili Hilbudija!«

Dvorjanom je zastala kri v žilah. Toliko žaljenje veličanstva! Azbad je zaigral glavo! Prekinil je nepozvan carja v besedi!

Teodora se je srepo ozrla s trona. Tudi Azbad je vedel, da je tvegati življenje. Iztok, njegov tekmeč, centurij v palatinskih vrstah. Ne! Nikdar! Ob njem ne preživi dneva. Proč z njim, pogibel tekmeču — ali sebi. Smrtna zona ga je spreletela, vzkliknil je.

Jasno mu je bilo, da uniči vzklik njega ali Iztoka.

Nastala je tihota. Kakor pošast je legel strah na vsa srca. Justinijanu se je mrščilo čelo.

Tedaj je Azbad padel na obraz pred tron.

»Despot morja in zemlje! Darujem ti glavo, ki mi jo vzameš po pravici, ker sem žalil tvoje veličanstvo. Toda devet glav bi daroval, samo da otmem najmanjše nevarnosti tebe, o despot!«

Azbad je ležal na tleh. Vse je drhtelo in čakalo sodbe.

Tedaj se osrči Epafrodit. Ostal je mi-

ali največ teden dni zatem poizvedovali, ali stanuje zapornik res tam, kjer je navedel. Potem so ga izpustili, če pa je medtem dokazal, da ne soglaša z vsemi temi zakonitimi ukrepi, so ga odpeljali v deželno kazensko sodišče na Karlovem trgu, od koder so ga po odsluženih kazni poslali naravnost v domačo občino — toda vse to je bila razmeroma nizka kazen z ozirom na zločin, ki si ga je dovolil uporni grešnik proti financam gradbenega odseka praškega magistrata.

Marat praškega mostu, mitničar Štepan Brych, je ob vsem tem ostal povsem neprizadet.

Nekega dne je prišel gospod svetnik Pojsl z gradbenega odseka magistrata k mitnici in dejal gospodu Štepanu Brychu: »Ljubi moj, pustite me danes enkrat zastoj preko mostu! Mudi se mi v Smihov, denar pa sem pozabil doma.«

Kako naj bi Štepan Brych ne poznal svojega predstojnika? Imel ga je zelo rad in ga visoko cenil in ta ljubezen do predstojnika je bila v njegovih prsih hud boj s čutom uradne dolžnosti.

Magistratni svetnik je prekoračil mejo, ki jo je označevala iztegnjena roka in Štepan Brych je potegnil gospoda Pojsla za suknjič. Čut dolžnosti je zmagal.

»Tako se obrnite, ali pa plačajte krajcar!« je dejal s suhim uradnim glasom.

»Še v glavo mi ne pade!«

Štepan Brych je dal stražmojstru, ki je prežal kakor pajek na žrtev, znamenje in spregovoril vajeno besedo: »Odpeljati!«

Ko je stražmojster po svojem običajnem rotulu: »Ali pojedete dobrovoljno z

menoj, ali moram uporabiti silo?« odpeljal gospoda magistratnega svetnika, je v očeh Bruta praškega mostu blestela solza in Štepan Brych je prvič v svojem življenju jokal.

Štirinajst dni zatem je bila v gradbenem odseku majhna, vendar presunljiva slovesnost: magistrat je mitničarju Štepanu Brychu podelil medaljo za zvesto službovanje. To je zahteval sam magistratni svetnik Pojsl, katerega po njegovi aferi niso odpeljali naravnost v urad.

Po tem odlikovanju je Štepan Brych še strože opravljal svojo službo.

Bilo je v noči od 2. na 3. maj istega leta. Štepan Brych je stal pred mitnico nasproti Narodnemu divadlu, ko je nenadoma zagledal moža, ki je stekel prek mostu. Stražmojstra ni bilo, ker je peljal nekoga, ki ni hotel plačati, na stražnico. Tako je Štepan Brych sam stekel za možkim in zavpil: »Stoj, krajcar morate plačati!«

Neznanec se je obnašal, kakor da ne sliši, in stekel naprej. Štepan Brych za njim. Vmes je rjovel v temo: »Patrola, ustavite ga, krajcar mora plačati!«

Že sta bila na Mali strani, zdrvela sta prek Aujezda in Radeckega trga, odhite la po Waldsteinski ulici in tako je šlo dalje in dalje, mimo Chotenskovega parka, spredaj neznanec, za njim pa sopihajoč od jeze gospod Štepan Brych, ki je nenehno kričal: »Človek, dajte mi vendar krajcar, ali vas pa ustrelim!«

In tako je šlo naprej: navzgor k Dejviškim vratom in po cesti proti Podbabi, in ko se je prikazal mesec izza oblaka in

INTERVIEW

H Georgu Bernardu Shawu je nekoč prišel novinar, ki je slišal, da piše Shaw novo komedijo. Rad bi o tem kaj zvedel. Bilo je, kot da ima srečo — kajti Shaw je bil odlično razpoložen. Posadil je obiskovalca na sedež in začel: »Zvedeli ste torej, da pišem novo komedijo. Točno. To bo komedija v treh dejanjih — saj za pet dejanj občinstvo danes nima več časa — in z mnogo intrigami, seveda!«

Novinar si je vse zabeležil in Shaw je nadaljeval: »Prvi akt se dogaja v dvorani nekega gradu. Moški sedi poleg žene in jo vpraša: 'Ali me ljubiš?' Žena se nežno privije k njemu in odgovori: 'Da, ljubim te!' — Drugo dejanje se dogaja na grajski terasi, moški sedi poleg žene pri majhni mizici in vpraša: 'Torej me lju-

biš?' in žena ga pogleda z velikimi očmi: 'Da, saj veš, da te obožujem!' — Tretje dejanje se dogaja v grajski knjižnici. Moški, ki zamišljeno polaga knjigo na polico, vpraša ženo, ki stoji za njim: 'Torej me resnično ljubiš?' Žena pa mu odgovori: 'Kako lahko kar naprej vprašuješ? Saj veš, da si ti vsa moja sreča!«

Shaw je umolknil. Novinar ga je pričakujoče pogledal, Shaw pa je še vedno molčal. Končno je novinar le vprašal: »Zelo zanimivo — toda kje so sedaj tiste intrige?«

»To je vendar najenostavnejše,« je odgovoril Shaw. »Intrige so v tem, da je v vseh treh dejanjih grad isti in tudi moški isti — le da je ženska vsakokrat druga!«

njem poslal in poveljal carjeve besede. Odlikovanima so čestitali in slavili despotovo milost in nedosežno razsodnost. Iz vrst dvorjanic je stopila Irena in ogovorila Iztoka slovenski.

»Junak si, stotniče carske vojske! Tvoja pot se vije kvišku. Naj te spremlja sreča!«

Iztok, ki ni razumel ves čas ničesar, se je ob teh besedah zdramil, kakor bi se prebudil iz sna.

»Ali si vila iz naših logov, ali si živa — oj, govori!«

Irena pa se mu je samo nasmehljala in se ozrla v njegove oči. Zakaj dvignila se je že zavesa, Epafrodit in Iztok sta se dotaknila s čelom tal in odšla.

Po cestah ni Iztok videl množice, ni slišal vzklikov. Pred njim so gorele modre Irenine oči in trepetal smehlaj njenih ustnic. Njegovo uho je slišalo samo mehke besede, ki mu jih je izpregovorila nepoznana, lepa kakor gorska vila. Njegovo srce pa je objela sladkost, kakor bi nad njim razpela cvetoče lipove vejice — tiha Vesna.

PETNAJSTO POGLAVJE

»Iz njegove glave bi se rodila druga Minerva. Šele dva meseca in taki uspehi!«

Tako je modroval sivoglavi Kasander, Iztokov učitelj, ko se je že ob mesečnem

se je ubežnik ozrl za zasledovalcem, je videl, da ima mož s službeno čepico peno na ustih in da strahotno obrača oči.

V smrtnem strahu je mož stekel k reki in skočil v valove, da bi si rešil življenje.

Še en skok v vodo — Štepan Brych je plaval za beguncem.

Sredi reke ga je končno ujel in glasno zaklical: »Plačajte vendar tisti krajcar!« Potem ga je objel z obema rokama.

Val ju je oba potegnil v vrtnice...

Tri dni pozneje so pri Klecanyh potegnili iz Moldave dva utopljenca, ki sta bila krčevito objeta.

V pesti enega obeh utopljenčev so našli krajcar. To je bilo truplo Štepana Brycha, kateremu je še v smrtnem boju uspelo, da je iz ubežnikovega žepa potegnil krajcar.

Od tistega časa straši opolnoči ob Moldavi med Podbabo in Podhoro: s srede reke je slišati glas »Plačajte krajcar!«

To je duh Štepana Brycha, mitničarja s praškega mostu.

O tepanjskih mrličih

Butalci se nič kaj prijazno ne gledajo s svojimi sosedi Tepanjčani.

Pa ne vem, kaj je zaneslo nekega dne Butalca v Tepanjce, pa si je v Tepanjcah ogledal cerkev in potem še britof. Dejal je: »Naj bo, in bom izmolil tri očenaše in tri zdrave Marije za tepanjske te falote, ki so tukaj pokopani — vem, da so potrebni.«

Mislil je, da ga nikdo ne čuje razen ljubelega boga. Toda ga je čul tepanjski mežnar in mu je izza zida kamen pomeril v pleče.

Butalec se prestraši, ozre se — nikogar ne vidi. Pa se prekriža in jo ucvre od tod proti Butalam. Ko je bil dosti daleč, se je ozrl nazaj proti britofu in dejal: »Falotje so bili živi, pa so tudi mrtvi ostali falotje. Kamenje lučajo za človekom.«

Fran Milčinski

Zopet sta se srečala

»Upam, da se bova kmalu zopet vide-la,« je šepetal John Burrows svoji čedni sopotnici, ki jo je bil spoznal v vlaku in se ji vso pot vsiljeval. »Prav gotovo,« je odgovorila izvoljenka njegovega srca. Do ponovnega srečanja je res prišlo, toda na takem mestu, na katerega je bil vročokrvni ljubimec najmanj pripravljen — pred policijo, kjer je bil kaznovan zaradi vsiljivega obnašanja v vlaku z denarnim globo. Njegova simpatija je bila namreč uslužbenka ženske policije.

svitu vračal preko vrtov mimo Epafroditove vile.

»Kakor bi v kamen zarezal, kar mu povem. Vse se ga prime za večno. Ko bi ne bil rojen v grmu od barbarske volkulje, ampak pri Akropoli kje, bi bil drugi Aristotel ali Aleksander. Pri Bogu, bil bi!«

Iztok je hodil tedaj po tihem vrtiču, kjer je cvel jasmin. Pod mehкими sandalimi je šumel zeleni pesek, ki ga je pripeljal brod iz Lakonije. Drobní kristalčki so se svetili v mesečini in steza se je zdel kakor s kresnicami posuta. Enakomerno so se glasili njegovi koraki, v ritmu je izgovarjal polglasno grške besede, vzklike poveljnikov, ukaze, s katerimi je veleval stotniji. Ko je ponovil drugič, ponovil tretjič, je obstal, potegnil meček in ga vihtel v bliskovitih črtah po zraku. Napadal je, odbijal udarce, umikal se in zopet naskakoval. Ko se je utrudil, je sedel na kamnitno klop pri štopotajočem vodometu.

Mesečina. Vsek rog njega je dihala skrivnosten vonj. Vodni curek je trepetal in koprnol kvišku, se znižal in zopet zaprašil proti nebu, omagoval in v tisoč kapljicah utonil v svetlem tolmunu, kjer je trepetalo zlato lice lunine ploskve. Od morja je valovila tiha, vlažna gorkota, kakor bi ga v vonjavi kopeli gladile mehke roke. Odpel si je zapone na oklep, naslonil glavo v dlan in se zamislil v tiho in zvezdno noč.

(Nadaljevanje sledi)

Bolezni pri vzreji prašičev

Zdravje pujskov je večkrat ogroženo že v materinem telesu, kadar je prasica izpostavljena slabemu ali neprimernemu krmiljenju ter negi ali kadar oboli za kužno ali drugačno boleznijo. Včasih je posledica izvrženje plodov; večkrat se oprasijo slabi pujski, ki kmalu po porodu poginejo. Breja prasica rabi posebno v drugi polovici prasnosti, to je zadnja dva meseca, obzirno ter dobro hrano in nego. Hrana ni treba da je posebno močna in voluminozna kot za pitanje, vsebovati pa mora mnogo beljakovin, kalcijevih in fosfornih soli ter vitaminov, kakršnih je dovolj v žitnem zrnju, mleku, korenju, mladi detelji in zelenjavi.

Pomanjkanje železovih, kobaltovih in jodovih spojin ima za posledico prehitro povrženje oslabeledih pujskov. Posebno po suhih letinah je nevarnost, da živalsko telo ne dobi dovolj kalcijevih in drugih soli ter primanjkuje tudi vitaminov, kar vpliva posebno pri brejih živalih na sestavi krvi in tkiva ter povzroča usihanje solnih rezerv v kosteh in organih. To se maščuje nad plodom pri kravah, pa tudi pri svinjah. Odpomoči se da temu zlu s podajanjem zelene lucerne, detelje, kostne moke, rudnin, ribjega olja itd.

Pri pujskih pod seskom se rade pojavljajo vzrejne bolezni zaradi neprimerne prehrane matere, slabe nege ali prehlada. Če prasici presiha mleko, ji pokladamo prekuhano laneno seme do 1/2 kg na dan. Potem šele pridejo po potrebi druga zdravila. Svinjak mora biti topel, brez prepriha in dobro postlan, korita vsakokrat pred hranjenjem na novo počiščena in gnoj odkidan.

Veliko pažnjo morajo posvetiti gospodinjje odstavljenim pujskom, ker je prehod od materinega na koritno krmiljenje močna obtežitev črevesnih sluznic, ki še niso v stanju vedno prebaviti nevajeno težko hrano, posebno, če ni dodano nič mleka. Po nekaj tednih pa se črevesje prilagodi taki krmil, posebno, če je redko kašasta.

Ker se ravno spomladi pogosto dogaja, da nabavljeni prasci že nekaj dni po dovozu v kupčev hlev obole, nastanejo zaradi tega nepotrebne tožbe. Vzrok takim obolenjem je večkrat prehlad ob priliki prevoza, spremenjene okoliščine v novem svinjaku in drugačna hrana. Te vrste bolezni imenujemo zato prevozne ali transportne bolezni ali na splošno tudi **prehladne vzrejne bolezni**.

Pri prascih se pojavi neješčnost, povišana vročina, otekel vrat in sklepi ter pozneje driska. Prav lahko tudi poginejo. Pri raztelešenju takih prascv opazimo predvsem vnetje trebušne, poreberne in srčne mreže. Za te bolezni lahko rečemo, da so **slučajne revmatičnim obolenjem (akutni revmatizem mren)**.

Prehladne bolezni pujskov preprečimo s tem, da jih ob hladnih in vlažnih dneh ne vozimo na sejem ali sploh ne prepegljavamo. Če pa že ne gre drugače, jih moramo odeti na vozu ali v zaboji s steljo in po pristanku na dom spraviti na primerno toplo mesto, kadar je svinjak hladen. Vsaj prve dni po prevozu naj bo hrana mlačna in redko kašasta in ne obilna zaradi občutljivosti ob vsakem prevajanju.

Zdravljenje revmatičnega obolenja telesnih mren ali seroz prascv je mogoče takoj prve dni. Važna je mehka in topla stelja, večkrat na dan mlačna in kašasta hrana z mlekom in otrobi ter žlica ribjega ali vsaj lanenega olja. Če prasec ne je, poskusimo z zalivanjem mleka in olja, vendar moramo paziti, da ne pride tekočina v pljuča in da ne mučimo pujska predolgo, ker je njegovo srce že itak nadraženo. Še bolje je, da pokličemo bližnjega živalskega zdravnika.

Druga vrsta vzrejne bolezni je **vnetje**

sklepov, ki tudi spada med revmatična obolenja. Vzrok so največkrat stari leseni svinjaki s preprihom ali cementni z močno vlago. Bolj važno kot zdravljenje je odstranitev ali vsaj popravilo neprimernih hlevov. Pri vzreji pujskov je **higiena hlevov, stelje, hrane in nege posebno važna**.

Griza in črevesni katar prascv je posledica bolezni ali nepravilnega hranjenja prasice, prehitre odstavitve odojkov in neprimerne hrane. Vse zdravljenje je v tem, da odstranimo pravi vzrok bolezni.

Kako dolgo teletom mleko?

To vprašanje je ob današnji ceni mleka sila aktualno. Dočim da tele za 10 l mleka približno 1 kg prirastka in nas ta prirastek stane ca. 20.— šil., prodamo teleta le priložnostno po več kot 15.— šil. Pitanje telet pa tudi vzreja nas prideta zelo draga. Boljši odrežemo pri mleku.

v starosti	s težo	beljakovin	od tega žival. izvora	odgovarja litrom pos. mleka
10 tednov	85 kg	34 dkg	18 dkg	5.5
11 "	90 kg	35 dkg	16 dkg	5.0
12 "	100 kg	36 dkg	13.5 dkg	4.0
13 "	105 kg	36 dkg	9.0 dkg	3.0
14 "	115 kg	37 dkg	4.5 dkg	1.5

Iz tega sledi, da se potreba teleta po živalskih beljakovinah od tedna do tedna

V nečistih hlevih, kjer primanjkuje odojkom ali že odstavljenim pujskom materinega mleka ali z vitamini bogate krme, opazamo skoro redno **sajavost ali umazani kožni izpuščaj**. Ta vrsta obolenja nastopa tudi po prašičji hripi, paratifusu, glistavosti in je sploh znak hiranja. Vzrejne bolezni se često pojavljajo posebno na večjih posestvih in v pitališčih, kjer je tudi nevarnost nalezljivosti večja. Mnogično obolenje pujskov in prašičev opazimo v zbirnih pitališčih pod znaki kašljanja, kar govori za **encoitično bronho-**

Po drugi strani je razumljivo, da mlado tele med beljakovinami potrebuje gotov odstotek takih živalskega izvora, ki jih dobi najbolj pripravne v posnetem mleku. Nastane vprašanje, koliko živalskih beljakovin tele povprečno potrebuje. Dipl. ing. H. Hornich pravi, da potrebuje tele

manjša. S 4. mesecem starosti tele živalskih beljakovin ne potrebuje več.

Ne krmimo živine s pokvarjeno krmom

Mnogokrat govedo oboli zaradi krmiljenja s pokvarjeno krmom. Zato ne bo odveč, če o tem nekaj napišem iz lastne izkušnje in dam nekaj nasvetov, ne kot živinozdravnik, temveč kot praktični živinorejec.

Med pokvarjena krmila prištevamo: zmrzlo korenstvo, poplavljenno seno, plesnivo slamo ali seno, zatohlo deteljo ali seno, oprhlo otrobe, žaltave in splesnele oljne pogače, nagnito korenstvo, posebno krompir, itd.

Poplavljenih travnikov tako dolgo ne smemo pokositi, dokler jih dež dobro ne opere. V kolikor pa tako blatno travo le pokosimo, obrnimo tako seno večkrat dnevno z vilami, da prah in blato iz sena čim bolj stresemo. Pri spravljanju takega sena dodajmo vmes vedno nekaj soli. Ko tako seno pokladamo živini, dodajmo nekaj močnih krmil, da se doseže pravo razmerje med dušičnatimi in brezdušičnatimi snovmi.

Pokladanje zmrzlega korenstva je lahko usodno zlasti za breje krave in telice. Zmrzla klaja povzroča drisko, napenjanje in zvrženje. Tudi pri pokladanju silaže moramo biti v zimskem času zelo previdni. Nekaj zmrzle silaže pri visoki breji kravi lahko takoj povzroči zvrženje in kakšne so pri tem posledice, ve vsak živinorejec sam. V zimskem času vzemimo silažo že zvečer iz silosa in jo dajmo v krmilnico ali hlev, da se do jutra segreje. Zmrzle pese, korenja nikoli ne pokladajmo. Vso zmrzlo klajo je treba prej otaliti. Ker je taka otaljena klaja manj okusna, jo malo posolimo. V poznih jesenskih dneh živino ne spuščajmo na pašo, ko je še slana; tudi taka pašna nam lahko povzroči zvrženje.

Premalo suho, vlažno seno je pravo leglo za plesnobne glivice. Zato pazimo, da bomo seno vedno dobro presušili. Plesnive oljne pogače, žaltavi otrobi ter pokvarjeno žito nam povzročajo naslednja obolenja: vnetje ledvic, katere dihal, drisko in napenjanje. Seveda pa lahko nastopijo tudi druge vrste obolenj. Da takega pokvarjenega krmila ne bi čisto zavrgli, se je treba ravnati takole: plesnivo žito operemo v topli vodi, nato ga posušimo na soncu. Če je žito premočno pokvarjeno, ga po pranju opravimo ter nato skuhamo za svinje. Pokvarjene otrobe prekuhamo in jih nato v polovičnem obroku z zdravimi pokrmimo svinjam.

Pokvarjene oljne pogače so pravi strup zlasti za govejo živino. Na nekem prejšnjem mojem službenem mestu mi je kravar z dobrim litrom pokvarjenih pogač zastrupil zelo dobro mlekarico. Kako se je zgodilo? Leto prej smo dobili 3000 kg

oljnih pogač. Mlekaricam smo jih redko krmili v predpisanem obroku. V nekem zaboji pa je ostalo pol pogače, ki je bila vsa plesniva. Kravar je obrisal plesen in pogačo dal najboljši kravi. To je bilo dovolj za zastrupljenje. Kasneje sem dobil malo več plesnivih pogač po zelo nizki ceni. Pokrmil sem jih, ne da bi živali obolele, ker sem jih pred krmiljenjem prekuhal ter jih polagal v manjših obrokih pitovnim svinjam.

Med nevarno krmom prištevamo tudi pivne droži. Ako z njimi ne ravnamo pravilno, se vnamejo. Da to preprečimo, takoj sveže zalijemo z mrzlo vodo. Na hladnem se nam potem drže še precej dolgo.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Bolezni srca in ožilja

V nekaterih deželah povzročajo bolezni srca in ožilja zdravstveni službi zadnja leta precejšnje preglavice. Te bolezni so namreč tako pogoste, da razen raka največkrat povzročijo smrt, in sicer zdaj, ko celo tuberkuloza ni več tako nevarna in ko se je srednja dolgotrajna življenja podaljšala za nekaj deset let.

Bolezni srca in ožilja niso nič novega, pač pa je novo to, da so se začele množiti nekatere izmed teh bolezni, ki napadajo srčne ali koronarne arterije. Nevarnost takšnih obolenj je v tem, da je potem otežkočen, zmanjšan ali povsem onemogočen dotok krvi v del srčnih mišic. Zaradi zastajanja krvi odmrejo posamezni deli srca. Če je del večji, bolnik takoj umre, če je ogroženo področje nekoliko manjše, lahko traja bolezen tudi več let. Malokateri bolnik bolezen preboli, vendar se tudi v takem primeru na mestu, kjer je bila mišica omrtvičena, napravi brazgotina.

Na drugi strani pa je bolezen koronarnih arterij vznemirljiva tudi zato, ker največkrat napade prav ljudi, ki so na važnih in odgovornih mestih. Žrtve te bolezni so navadno mladi ljudje. To je dalo mnogim zdravnikom povod za razmišljanje. Toda tudi laiki ne morejo razumeti, zakaj proti tem boleznim ni učinkovitega zdravila. In res, kaj lahko pozitivno odgovorimo na vprašanje: kako preprečiti skle-rozo koronarnih ali srčnih arterij? Težava je v tem, da je to vprašanje zelo zamotano in da je v njem še marsikaj nejasnega. Še zmerom namreč zdravniki ne ve-

pneumonijo zaradi prehlada in slabih higienskih razmer.

V urejenih hlevih brez prepriha in vlage ob dobri vodi, krmi in negi teh obolenj ne opazimo.

Do starosti treh mesecev prasci zelo redko ali sploh ne obolijo na rdečici, pozneje pa lahko vsak čas, če niso bili cepljeni ali če niso te bolezni že preboleli. Za svinjsko kugo in nalezljivo ohromelost pa so občutljivi od prvega dne. Proti rdečici jih zato zaščitimo v starosti 3 do 4 mesecev s cepljenjem, proti kugi in nalezljivi ohromelosti pa moramo biti oprezní, da se kužilo ne vnese v svinjak s pomijami ali po nepoklicanih osebah.

Dr. S. Ž.

Koroška proizvodnja mesa v številkah

Zakolj goveje živine na Koroškem je od 1951 do 1956 narasel za 6009 glav na 56.478. Izven dežele pa je bilo prodanih lani 12.134 glav, kar je za 4999 glav manj, kakor leta 1951.

Največ koroške živine pokupijo Solnograško, Dunaj in Nižje Avstrijsko, med drugimi državami pa je glavni odjemalec koroške živine Italija.

Lani je bilo na Koroškem zaklanih v obrtnem zakolu 74.764 prašičev, v domačem zakolu pa 79.003. Dočim je število prašičev v domačem zakolu od leta 1953 padlo za 8.087 komadov, je število v tržnem zakolu naraslo za 19.841 komadov. Izven dežele je bilo 1953 prodanih 13.049 prašičev, leta 1956 pa 18.060.

Glavni odjemalci koroških prašičev so v letu 1956 med zveznimi deželami Dunaj, Tirolsko in Predarlško. Največ koroških pujskov pa pokupijo Solnogradčani, Predarlčani in Gradiščansko.

Mažo proti rjavenju strojev

prpravimo na ta način, da k hladnemu staremu motornemu olju, ki ga spustimo iz traktorja, primešamo isto količino maznega mila (Schmierseife). Tekom 3 minut je maža napravljena.

Ta maža, ki se strdi kot kolomaz, je pravna za namazanje golih delov pluga in drugega poljskega orodja in ga dobro varuje pred rjavenjem. Vsled trdnosti se na železu dobro drži.

do vsega o povzročitelju arterioskleroze oziroma bolezni srčnih arterij.

Mnoge činitelje, ki povzročajo to bolezen, je moč odstraniti ali pa se jim ogniti. Seveda pa je potrebno, da so ljudje o njih poučeni. Tej bolezni se lahko ognemo, če odstranimo njene povzročitelje. To pa dosežemo, če zmerno in trezno živimo. Zdravniki svetujejo ljudem, naj ne jedo preveč, zlasti ne mastnih jedi. Kdor fizično ne dela, naj redno telovadi in hodi na sprehode. Alkoholnih pijač se je treba ogibati, zlasti nevarno je piti na prazen želodec. Seveda zdravniki ne trdijo, da ne bi bilo dobro kdaj pa kdaj popiti kozarček dobrega in pristnega vina. Tudi pretirana kaja škoduje in povzroča to bolezen. Najbolje je, če človek sploh ne kadi. Ogibati se je treba tudi preveliki živčni napetosti.

Morda se nekaterim zdijo ti nasveti preveč zahtevni. Toda prav zato, ker jih ljudje običajno zanemarjajo, je v nekaterih deželah bolezen srca in ožilja vedno bolj razširjena. Tu morajo zdravstveni službi seveda pomagati ljudje sami, ki so v prvi vrsti tudi poklicani, da se ravnajo po nasvetih izkušenih strokovnjakov — zdravnikov. Bolezen je treba zdraviti takoj v začetku, ko še ni močno načela organizma. Zlasti si moramo prizadevati, da z načinom življenja in dela ter prehrane preprečimo nastanek te bolezni, ki je nevarna in hitro spravi človeka v prerani grob. Prav zaradi tega nasveti zdravnikov niso preveč pretirani.

Zapadna Nemčija ima nad pol milijona traktorjev

Konec leta 1956 so v Zapadni Nemčiji našli 540.529 kmetijskih traktorjev. Ker ima Zapadna Nemčija 1.3 milijona kmetov, je v velikosti nad 2 ha, pride v povprečju na vsaki dve in pol kmetije en traktor.

Gradiščanski Hrvati o srečanju s koroškimi Slovenci

Skupni kulturni prireditvi koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov na Dunaju in v Velikem Borištofu v osrčju gradiščanskih hrvatskih krajev je posvetil neodvisni glasnik gradiščanskih Hrvatov »Naš Tajednik« celo prvo stran. V obširni reportaži je opisal potek in svečano razpoloženje, ki se je razvilo ob tem prvem velikem srečanju kulturnih skupin dveh narodnih manjšin, ki so jima v Državni pogodbi zajamčene človečanske in narodnostne pravice. List je v svojem opisu podčrtal tudi vse važnejše misli, ki so jih izrekli predstavniki Hrvatskega kulturnega društva in Slovenske prosvetne zveze, ki so na tem srečanju o pomenu in potrebi skupne borbe za uresničenje vseh pravic, ki po Državni pogodbi pritičejo Hrvatom in Slovencem v naši državi. Na uvodnem mestu pa je list zapisal:

»Prvo srečanje gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev na Dunaju in v Velikem Borištofu je bolj jasno kot karkoli

pokazalo, da smo tudi mi na dobri poti. Priznati moramo, da smo se doslej Hrvati na Gradiščanskem in Slovenci na Koroškem res le slabo poznali. Živeli smo tako rekoč vsak za sebe. A to, čeprav nas povezuje toliko skupnega in narodnega. Danes pa vemo, da tako ne more in ne sme več iti dalje. Nikakor ne moremo dopustiti, da bi nas z neke znane strani igrili ene proti drugim, kot bi to hoteli. Na takšne poskuse moramo odgovoriti s še tesnejšo kulturno povezanostjo. In zakaj tudi ne! Dandanes ko n. pr. poedine evropske dežele sklepajo z azijskimi ali afriškimi državami sporazume o kulturni izmenjavi, zakaj tega ne bi storili dve narodni manjšini, ki živita v skupni domovini.

Prva kulturna manifestacija Hrvatov na Gradiščanskem in Slovencev na Koroškem je bila v vsakem oziru uspešna. Naj ji sledi še mnogo drugih v blagor obeh bratskih narodov, a ne nazadnje tudi v korist naše skupne domovine Avstrije.«

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženje ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami Magerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 25. maj:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Mesto in dežela — časovna slika — 16.30 Ljudska godba in pesmi iz Štajerske — 17.10 Odlični izbor — 18.10 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.) — 20.30 Paleta — 21.30 Naša radijska družina.

Nedelja, 26. maj:

6.10 Veselo začne se dan — 7.20 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Melodije, ki nikdar ne potonejo — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Melodije iz oper Bizetta in Rossinija — 14.30 Pozdrav nate — 17.15 Prenos z nogometne tekme Avstrija-Holandska — 19.00 Športna poročila — 20.10 Ko cvetijo drobne vijolice (spevoigra).

Ponedeljek, 27. maj:

5.35 Alpski zvoki — 5.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Zbori pojejo (slov.) — 14.30 Knjižni kot — 16.00 Iz življenja divjih plemen — 16.45 Znanje za vse — 18.45 Za našo vas: Dvoje še nerešenih vprašanj (slov.) — 20.16 Srečanje v ponedeljek zvečer — 20.45 Brati in razumeti — 21.00 Ritmične četrt ure.

Torek, 28. maj:

5.35 Kmečka godba — 8.45 Zdravniška umetnost in volja do zdravljenja — 14.00 Poročila, objave. Klimatska zdravilišča (slov.) — 15.45 Glasba iz filmov — 16.45 Otroci, mi pojemo — 18.15 Dunajski slavnostni tedni 1957 — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 Korngoldova opera »Mrtvo mesto«.

Sreda, 29. maj:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Slovenske umetne pesmi (slov.) — 15.45 Bodi ljub do mene — 16.00 Oddaja za žene — 16.45 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.10 Lepa pesem — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 20.16 Melodije za zabavo — 21.00 Dobro potovanje.

Četrtek, 30. maj:

6.10 Narodne melodije — 7.20 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 8.05 Vesele otroške pesmi — 9.00 Glasba od Straussa in Ziehrerja — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 12.45 Igra godba na pihala Platzler — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Andersenove pravljice — 17.45 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Športna poročila — 20.15 Muzikalična pravljica: »Dopust od nebes«.

Petek, 31. maj:

5.35 Alpski zvoki — 8.45 Domovina in čas — 14.00 Poročila, objave. Trdi orehi (slov.) — 15.50 Serenade in skice — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Mladinska oddaja — 18.45 Kraljici majnika v slovo poje pevski zbor iz Šmihela (slov.) — 20.20 Slušna igra: »Agamemnon mora umreti«.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 25. maj:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Pesmi borbe in dela — 9.30 Lepe pesmi, znani napravi — 10.10 Revija zabavnih ansamblov in solistov — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 V tempu tanga — 13.30 Od arije do arije — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 16.00 Prenos sprejema Titove štafete v Beogradu — 18.00 Okno v svet — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Posebna zabavna oddaja o dnevu mladosti.

Nedelja, 26. maj:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Z zabavnimi melodijami v prijetno jutro — 9.12 Slovenske narodne in umetne pesmi — 10.30 Javna glasbena oddaja — 13.30 Za našo vas — 14.00 Naši poslušalci čestitajo in voščijo — 16.30 Glasbeni mozaik — 18.35 Melodije za dobro voljo — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 21.00 Iz glasbene zakladnice baroka.

Ponedeljek, 27. maj:

5.00 Dobro jutro — dragi poslušalci — 7.20 Naš jedilnik — 11.35 Belokranjske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Novosti iz arhiva zabavne glasbe — 14.05 Iz življenja jamarjev — 14.35 Voščila — 15.40 Utrinki iz literature — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.30 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Kulturni pregled — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 28. maj:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Po domače — 8.40 Igrajo mali zabavni ansambli — 10.10 Od melodije do melodije — 11.15 Za dom in žene — 12.00 Slovenske narodne — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 V zabavnem tonu — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 16.10 Popoldanski koncert — 18.00 Sportni tednik — 20.00 Poje ženski zbor.

Sreda, 29. maj:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.20 Naš jedilnik — 11.00 Domače viže za dobro voljo — 12.05 Slavne operne arije — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ritmi z juga — 13.30 Narodne pesmi iz Bosne, Vojvodine in Srbije — 14.35 Voščila — 16.00 Koncert po željah — 18.10 Umetne in narodne pesmi — 20.00 Čajkovski: Pikova dama (operni preizkus) — 21.00 Kulturni razgledi.

Četrtek, 30. maj:

5.00 Pester glasbeni spored — 7.10 Zabavni zvoki — 8.05 Slovenske pesmi poje Slovenski oktet — 10.10 Odlomki iz verističnih oper — 11.00 Pesmi za naše male — 12.00 Šopek zabavnih popevk — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Popularne melodije — 14.35 Voščila — 16.00 Domači in inozemski solisti — 18.00 Družinski pogovori — 20.00 Javni četrtkov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 31. maj:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Melodije in ritmi — 14.35 Voščila — 15.40 Utrinki iz literature — 17.10 Za športnike — 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku — 18.15 Slovenske narodne pojejo mariborski ansambli — 20.00 Izbrani listi iz programske glasbe.

Tretja železniška nesreča v teku dveh tednov

Zadnjo nedeljo so pred postajo Hütteldorf pri Dunaju iztirili štirje vagoni ekspresnega vlaka, ki vozi na progi Pariz — Dunaj. Pri tem je bilo 54 oseb poškodovanih, desetletni fant pa je bil ubit na cesti pod progo. V iztirjenih vagonih se je poleg drugih potnikov vozilo tudi kakih sto otrok iz Salzburga.

Do nesreče je prišlo tik pred postajo Hütteldorf, ko se je eden izmed zadnjih vagonov, kakor zagotavljajo očividci, ne-

nadoma začel dvigati. Potem so se zadnji štirje vagoni odtrgali od ostalega vlaka; eden izmed vagonov je obvisel na brežini ob progi, dva sta se prevrnila, le četrti je še ostal na tračnicah.

Strokovnjaki zagotavljajo, da je le močna konstrukcija vagonov obvarovala pred večjo katastrofo, kar so ugotovili tudi že pri nedavni nesreči Arlberg-ekspresa v Steindorfu in bregenskega brzovlaka v Mauer-Ohling.

Koroški prvak jadralnega letalstva se je ponesrečil

V nedeljo se je začelo avstrijsko državno prvenstvo jadralnih letalcev, pri katerem pa so že prvi dan zabeležili težko nesrečo. Koroški prvak Karl Ebner je namreč s svojim letalom v bližini Neumarkta na Štajerskem strmoglavil iz višine 200 do 300 metrov ter utrpel tako težke poškodbe, da je že na poti v bolnišnico umrl. S ponesrečenim Ebnerjem so avstrijski

in posebno koroški jadralci zgubili enega svojih najboljših tovarišev. Ebner, ki si je pri zadnjem prvenstvu osvojil prvo mesto, je za svoje uspehe v jadralstvu prejel tudi »Srebrno planiko«, ki jo podeljuje koroška deželna vlada za posebne zasluge v športu. Bil je tudi predsednik koroške deželne zveze avstrijskega Aero kluba.

Razsvetljava v Celovcu še ni popolna

Inženir Thuller, pristojni uradnik za javno razsvetljavo v Celovcu, je pred kratkim v reportaži v Radiu govoril o nadaljnji dograditvi javne razsvetljave v deželnem glavnem mestu.

V Celovcu je vsega skupaj okoli 270 kilometrov cest, kljub temu pa je na celotnem mestnem ozemlju le okoli 2000 razsvetljavnih objektov. Ako bi hoteli vse ceste primerno osveteliti, bi potrebovali še nadaljnjih 4500 razsvetljavnih naprav.

Začasno bodo vse razsvetljavne naprave zajeli v posebni kartoteki. Po izgotovitvi generalnega prometnega plana bodo sestavili še program za popolno izgradnjo javne razsvetljave, ki bo prilagojena po-

menu in prometni frekvenci posameznih cest, tako da bo uresničitev teh načrtov samo še vprašanje finansiranja.

Venec, evetlice in sadike
vedno pri

Blumen-Schilcher

CELOVEC—KLAGENFURT
Benediktinerplatz / Krassnigstrasse 33
telefon 59-22

7 % Anleihe der KELAG 1957

Die Kärntner Elektrizitäts-Aktiengesellschaft (KELAG), Klagenfurt, legt zur Finanzierung der Errichtung eines Speicherwerkes am Freibach bei Klagenfurt eine Anleihe in Höhe von 40 Millionen Schilling zur öffentlichen Zeichnung auf.

Folgende Bedingungen wurden festgelegt:

- Verzinsung 7 Prozent pro Jahr, zahlbar im nachhinein am 1. Juni und 1. Dezember.
- Der Zinsenlauf beginnt am 1. Juni 1957.
- Zeichnungspreis der Anleihestücke 98 Prozent des Nennwertes, zahlbar am 4. Juni 1957, ohne Verrechnung von Stückzinsen. Nennbetrag S 1000 und S 5000.
- Laufzeit der Anleihe 20 Jahre. Nach fünf tilgungsfreien Jahren wird die Gesellschaft die Anleihe in 15 Jahresteilbeträgen durch Auslosung zurückzahlen.
- Die effektive Verzinsung unter Zugrundelegung des Zeichnungspreises beträgt 7,14 Prozent pro Jahr. Unter zusätzlicher Berücksichtigung der Auslosungschance bei mittlerer Laufzeit ergibt sich ein Erträgnis von

7,3 % pro Jahr.

Neben der Schuldnerin haftet für die Anleihe als Bürge und Zahler das Bundesland Kärnten. Die Anleihe ist mündelsicher. Der Handel der Anleihe an der Wiener Börse und die Lombardfähigkeit bei der Österreichischen Nationalbank werden beantragt. Bei vorübergehendem Geldbedarf können daher die Anleihestücke bei Kreditinstituten belehnt werden.

Zeichnungen nehmen entgegen: Die Österreichische Länderbank Aktiengesellschaft, die Zentralsparkasse der Gemeinde Wien, die Arbeiterbank Aktiengesellschaft Wien und alle Geldinstitute in Österreich. Zeichnungsfrist: 20. Mai bis einschließlich 4. Juni 1957. Vorzeitiger Zeichnungsschluß vorbehalten.

Der offizielle Zeichnungsprospekt wird in der amtlichen »Wiener Zeitung« vom 18. Mai 1957 veröffentlicht und liegt bei allen Zeichnungsstellen auf.

Die Vermögenslage der KELAG

Die Gesellschaft hat in der Bilanz per 31. Dezember 1956 ihre Sachanlagen, bestehend aus Kraftwerken, Leitungsanlagen sowie Umspann- und Schaltstationen einschließlich ihrer Beteiligungen, mit 484 Millionen Schilling bewertet. Das ausgewiesene Eigenvermögen der Gesellschaft beläuft sich auf zirka 300 Millionen Schilling, davon Aktienkapital 80 Millionen Schilling. Von den Verbindlichkeiten sind zirka 99 Millionen Schilling langfristiger Natur. Die kurzfristigen Schulden belaufen sich auf zirka 107 Millionen Schilling, wovon zirka 80 Millionen Schilling im Umlaufvermögen Deckung finden.

ZEICHNEN SIE 7 % ANLEIHE DER KELAG
EINE GUTFUNDIERTE UND HOCHVERZINSLICHE KAPITALANLAGE!
20. MAI BIS 4. JUNI 1957